Strategia
Rozwiązywania Problemów Społecznych
Gminy Domaniewice
na lata 2018-2025

Domaniewice 2018 r.

SPIS TREŚCI

WSTĘP ... **4**
I.CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA ... **6**
1.1. STRUKTURA STRATEGII ... **6**
II. UWARUNKOWANIA PRAWNO-SYSTEMOWE ... **7**
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY DOMANIEWICE ... **12**
2.2. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA ... **23**
2.3. ZASOBY MIESZKANIOWE ... **26**
2.4. RYNEK PRACY I AKTYWIZACJA BEZROBOTNYCH ... **26**
2.5. OŚWIATA I WYCHOWANIE ... **28**
2.6. KULTURA ... **29**
2.7. KULTURA FIZYCZNA, SPORT I REKREACJA ... **31**
2.8. OCHRONA ZDROWIA ... **33**
2.9. BEZPIECZEŃSTWO ... **35**
2.10. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE ... **38**
III. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH ... **40**
3.1.1. UBÓSTWO ... **44**
3.1.2. BEZROBOCIE ... **45**
3.1.3. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ ... **48**
3.1.4. DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA ... **49**
3.1.5. ALKOHOLIZM ... **51**
3.1.6. NARKOMANIA ... **55**
3.1.7. PRZEMOC W RODZINIE ... **59**
3.1.8. POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA ... **63**
3.1.9. BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH ... **65**
3.1.10. BEZDOMNOŚĆ ... **67**
3.1.11. TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIUI Z ZAKŁADU KARNEGO ... **69**
3.1.12. ZDARZENIA LOSOWE ... **71**
3.2. ANALIZA SWOT PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE DOMANIEWICE ... **72**
3.3. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ ... **77**
3.4. WYKORZYSTANIE ZASOBÓW DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH ... **78**
3.5.DEFICYTY UTRUDNIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE DOMANIEWICE ... **79**
IV. CZĘŚĆ STRATEGICZNA ... **80**

4.1. MISJA 80

4.2. ZASADY OPRACOWANIA STRATEGII 80

4.3. CELE STRATEGICZNE 81

4.4. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI REALIZACJI STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W WĘGROWIE 88

4.5. ROLA I FUNKCJE LOKALNEGO SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ W PERSPEKTYWIE 2018 - 2025 89

4.6. MONITOROWANIE I OCENA STRATEGII 90

WNIOSKI I UWAGI KOŃCOWE 91

WSTĘP

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem, określającym główne kierunki działań, których celem jest podniesienie jakości życia mieszkańców w oparciu o zdiagnozowane problemy, do stanu oczekiwanego przez mieszkańców. Potrzeba opracowania dokumentu dla gminy Domaniewice wynika z ustawy o pomocy społecznej nakładającej na gminę obowiązek opracowania i realizowania strategii oraz z odczuwalnych, negatywnych zjawisk społecznych występujących na terenie gminy.

Pauperyzacja społeczna, alkoholizm, bezrobocie, narastająca bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, starzenie się społeczeństw, to zjawiska, które w ocenie osób zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych na terenie gminy poważnie osłabiają zrównoważony rozwój samorządu. Polityka społeczna, stanowi bowiem jeden z trzech fundamentów rozwoju lokalnego, obok sfery gospodarczej i ekologiczno-przestrzennej.

System pomocy społecznej w Polsce, na przestrzeni ostatnich lat, ulega intensywnym przeobrażeniom pod względem zadaniowym i instytucjonalnym. Ujęcie holistyczne usług pomocy społecznej uwzględnia otoczenie społeczne świadczeniobiorców (rodzinę, znajomych, środowisko społeczne w miejscu zamieszkania itp.). Coraz częściej miejsce udzielanych świadczeń materialnych zastępują usługi aktywizujące beneficjentów pomocy społecznej. Dzięki takiemu podejściu osoby objęte pomocą społeczną oprócz standardowych działań wymienionych w ustawie o pomocy społecznej, korzystają z programów reintegracji społecznej określonych w przepisach o zatrudnieniu socjalnym, o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Zauważono konieczność zmian w polskim ustawodawstwie z uwagi na małą skuteczność tradycyjnych opiekuńczych form pomocy społecznej. Nowe instrumenty oparte na pomocniczości i szeroko pojętej aktywnej współpracy partnerskiej stwarzają duże szanse dla zwalczania zjawisk wykluczenia społecznego i marginalizacji osób/grup defaworyzowanych. Należy tu wymienić takie działania, jak:

- reintegrację społeczną i zawodową ujętą w przepisach o zatrudnieniu socjalnym,
- nowe możliwości dla organizacji pozarządowych uwzględnione w przepisach o pożytku publicznym i wolontariacie,
- instytucję kontraktu socjalnego w dyspozycji publicznych służb społecznych,
- przepisy o spółdzielniach socjalnych.

Połączenie tych rozwiązań z usługami promocji zatrudnienia sprzyja tworzeniu warunków do partycypacji w aktywnym życiu i samodzielnym pełnieniu ról społecznych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Na wykluczenie szczególnie narażone są osoby długotrwale pozostające bez pracy i tym samym pozbawione trwałych źródeł dochodu, osoby starsze, osoby uzależnione i nadużywające alkoholu lub innych środków psychoaktywnych, bezdomni, wychowankowie opuszczający placówki opiekuńczo-wychowawcze, rodziny zastępcze, osoby samotnie wychowujące dzieci, osoby dotknięte chorobami przewlekłymi i niepełnosprawnością oraz ich opiekunowie, osoby po wyroku opuszczające zakłady penitencjarne, imigranci i uchodźcy. Współczesny model aktywnej polityki społecznej stwarza osobom i środowiskom zaniedbanym szanse powrotu do aktywnego życia społecznego i zawodowego, poprzez działania oparte na programach integracji oraz reintegracji społecznej i zawodowej. Doświadczenia instytucji realizujących zadania pomocy społecznej oparte o formy świadczeń finansowych wykazały utrwalanie wyuczonej bezradności beneficjentów, którzy uzależniali się od korzystania z zasiłków i otrzymywanej pomocy. Efektem tego było wielopokoleniowe dziedziczenie biedy, charakteryzujące się bierną postawą osób/grup w obliczu wielu problemów związanych z sytuacjami kryzysowymi i patologiami społecznymi.

Niniejszy dokument określa kierunki działań w różnych obszarach problemów społecznych, które uwzględnione w zarządzaniu sprawami lokalnymi, pozwolą wykorzystać nowoczesne instrumenty polityki społecznej. Strategia została opracowana na podstawie analizy oceny zasobów pomocy społecznej Gminy Domaniewice, uzupełnionej o diagnozę wybranych problemów społecznych wskazanych przez przedstawicieli środowiska lokalnego w badaniu ankietowym. Charakterystykę gminy objętej Strategią przedstawiono w oparciu o dane pozyskane od instytucji powołanych do organizacji różnych sfer życia publicznego, tj. Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Urzędu Gminy w Domaniewicach, Powiatowego Urzędu Pracy w Łowiczu, NZOZ Praktyka Lekarza Rodzinnego oraz dostępne źródła internetowe

Aby ukazać najważniejsze potrzeby w sferze społecznej, uwzględniono wyniki badania opinii przedstawicieli społeczności lokalnej zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Domaniewice oraz analizę wyników badania ankietowego na temat Diagnozy Problemôw Społecznych. Ma to istotne znaczenie w podejmowaniu przez samorząd wielu przedsięwzięć w sferze społecznej. Przy opracowaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych należy też uwzględnić założenia Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego do roku 2030,

której cele strategiczne w sferze społecznej powinny być uznane za priorytetowe w odniesieniu do całego regionu.

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

1. 1. STRUKTURA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Domaniewice składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej i strategicznej.

Część wprowadzająca zawiera informacje na temat organizacji Strategii oraz uwarunkowań zewnętrznych (prawnych i strategiczno-programowych) tworzenia dokumentu.

Część diagnostyczno-analityczna zawiera informacje ogólne dotyczące gminy oraz diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej, która została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w Gminie, bądź obejmujących zasięgiem działania jego mieszkańców, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT). Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach:

- ubóstwo;
- bezrobocie;
- niepełnosprawność;
- długotrwała lub ciężka choroba;
- alkoholizm i narkomania;
- przemoc w rodzinie;
- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych;
- bezdomność;
- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego;
- zdarzenia losowe.

Uzupełnieniem części diagnostycznej opracowanej w oparciu o źródła zastane będą źródła wytworzone w formie diagnozy środowiskowej, opartej na badaniach pilotażowych przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy. Badania te mogą pomóc w opracowaniu programów profilaktyki zgodnych z oczekiwaniami środowiska społecznego, z którego pochodzą respondenci.

Część strategiczna zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej na najbliższe lata. Założenia te ujęto w formie celów strategicznych, które obejmują:

- kierunki niezbędnych działań;

- sposoby realizacji Strategii oraz jej ramy finansowe;
- oczekiwane wskaźniki realizacji Strategii;
- monitorowanie i ocenę Strategii.

II. UWARUNKOWANIA PRAWNO - SYSTEMOWE

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Domaniewice na lata 2018-2025 jest spójna z dokumentami strategicznymi z zakresu polityki społecznej przygotowanymi na poziomie europejskim, ogólnopolskim i regionalnym.

Dokumenty Europejskie

1). Strategia Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, która zakłada utworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia. Obejmuje ona trzy powiązane z sobą priorytety:

- rozwój inteligentny (rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji);
- rozwój zrównoważony (wspieranie gospodarki efektywnej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej);
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu (wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną).

Podstawowymi instrumentami realizującymi cele zawarte w strategii są Krajowe Programy Reform, opracowane przez państwa członkowskie oraz inicjatywy przewodnie, przygotowane przez KE, realizowane na poziomie UE, państw członkowskich oraz regionalnym i lokalnym.

Dokumenty krajowe.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Domaniewice jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

1. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie.
2. Narodowy Program Zdrowia na lata 2016-2020.
3. Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2011-2016.
4. Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2015.
5. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020.

6. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.
7. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020
8. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego.
9. Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020,
10. Program Przeciwdziałaniu Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020.
11. Wieloletni program wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania" na lata 2014-2020.
12. Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020.
13. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 - Nowy Wymiar Integracji.
14. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej 2020.

Dokumenty regionalne.

1. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego do roku 2030.
2. Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2015-2020;
3. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020;
4. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie łowickim na lata 2016-2020.
5. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
6. Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii.
7. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
8. Gminny Program Wspierania Rodziny.

Krajowe regulacje prawne.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Domaniewice uwzględnia zapisy obowiązujących przepisów prawnych:

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.),
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r.o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930 z późn. zm) oraz akty wykonawcze do tej ustawy,
3. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1870),
4. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2016 r. poz. 1047),

5. Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U . z 2016 r. poz. 902 z późn. zm.),
6. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 23 z późn. zm),
7. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2016 r. poz. 546 z późn. zm.),
8. Uchwała Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania" na lata 2014-2020 (M. P. z 2013 r. poz. 1024),
9. Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 963 z późn. zm.),
10. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1518 z późn. zm.)
11. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390),
12. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r.o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2016 r. poz. 645 z późn. zm.)
13. Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r.o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2016 r. poz.162),
14. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2016 r. poz.922 z późn. zm.),
15. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r. poz. 487),
16. Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2016 r. poz. 169 z późn. zm.),
17. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz.1807. z późn. zm.)
18. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 575 z późn. zm.),
19. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2016 r. poz. 785 z późn. zm.),

20. Ustawa z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1255),
21. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U z 2016 r. poz. 195),
22. Ustawa o systemie oświaty **(**Dz. U. z 2015 r. poz. 2156 z późn. zm.)
23. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2016 r. poz. 225 z późn. zm.),
24. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225 z późn. zm.)
25. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 94, poz. 651 z późn.zm.)
26. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 239 z późn. zm.)
27. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2015 r. poz. 2082 z późn. zm.)
28. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r. poz. 380 z późn. zm.)
29. Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych Dz. U. z 2015 r. poz. 748 z późn. zm.)
30. Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz. U. z 2012 r. poz. 1059 z późn. zm.)
31. Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2014 r. poz. 191 z późn. zm.)
32. Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 121 z późn. zm.)
33. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1610)
34. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 966 z późn. zm.),
35. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2011 r., Nr 127, poz. 721 z późn. zm.),

36. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U z 2016 r. poz. 224 z późn. zm.)
37. Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 2016 r. poz. 599 z późn. zm.),
38. Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz.U. z 2016 r. poz.157),
39. Ustawa z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U. z 2013 r. poz. 982 z późn. zm.),
40. Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz.U z 2015 r. poz. 1705),
41. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem",
42. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. z 2014 r. poz. 382 z późn. zm.),
43. Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz.U. poz. 1916),

Metody badawcze

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Domaniewice została opracowana w oparciu o:

- analizę oceny zasobów pomocy społecznej udostępnionych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaniewicach;
- dane statystyczne GUS wykorzystane do analizy struktury demograficznej w gminie;
- sprawozdania z działalności różnych organów działających na terenie gminy;
- analizę przeprowadzonej diagnozy wybranych problemów społecznych w środowisku mieszkańców gminy Domaniewice.

2.1. Charakterystyka Gminy Domaniewice[1]

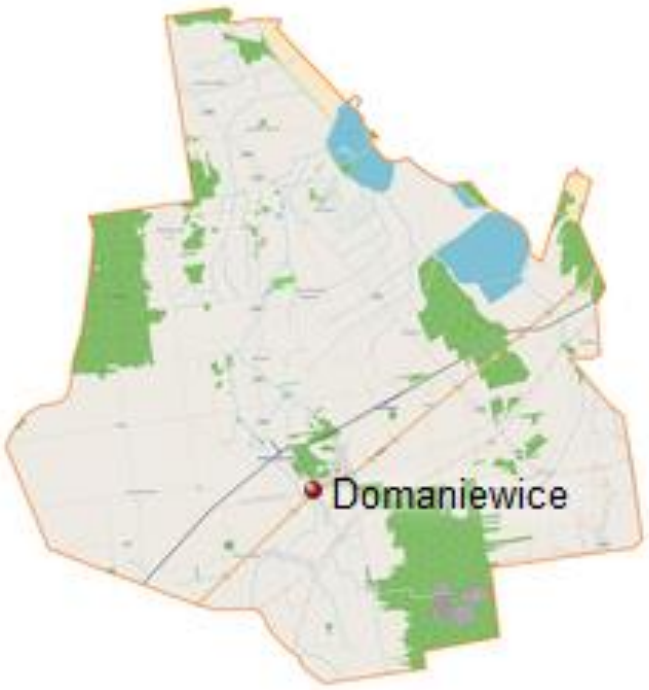

Gmina Domaniewice leży na Wyżynie Zachodnio-Łódzkiej w pobliżu Wzgórz Domaniewickich, w północo-wschodniej części województwa łódzkiego i w południowo-zachodniej części powiatu łowickiego, w dużej odległości od obszarów aglomeracji miejskich. W skład Gminy wchodzi 12 sołectw: Krępa, Reczyce, Sapy, Stroniewice, Strzebieszew, Lisiewice Małe i Lisiewice Duże, Rogoźno, Skaratki pod Las, Skaratki pod Rogoźno, Skaratki i Domaniewice. W Domaniewicach mieści się siedziba władz gminnych oraz Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Zdrowia, Ośrodek Pomocy Społecznej. Przy Gminnym Ośrodku Kultury istnieje od 1989 r. folklorystyczny Zespół Pieśni i Tańca "Kalina".

Do zasobów Gminy należy zaliczyć położenie.:

- przy ciągu komunikacyjnym - droga E14 pomiędzy Łowiczem i Łodzią,
- brak przemysłu ciężkiego, czyli obiektów generujących silne zanieczyszczenia,
- przewagę gospodarstw rolnych o wysokim poziomie.

Dużym walorem krajobrazu są dość rozległe kompleksy leśne w dolinie rzeki Bobrówki oraz akweny – dwa jeziora – Rydwan (64,5 ha) oraz Okręt (172,5 ha), które uznane są za ostoje Corine (*Coordination of Information on the Environment*) - system informacji nadzorowany

[1] Charakterystyka została przedstawiona w oparciu o informacje ze strony internetowej Gminy oraz Strategii Rozwoju Powiatu Łowickiego na lata 2016-2020 (pdf).

przez Europejską Agencję Środowiskową, obejmujący typowanie ostoi przyrodniczych o znaczeniu europejskim, sporządzenie opisu bogactwa przyrodniczego kraju, inicjowanie prac nad krajowym systemem informacyjnym ochrony przyrody) i wykorzystywane są jako stawy hodowlane. Objęte są również ochroną jako Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Bzury zajmujący na terenie gminy powierzchnię ok. 2500 ha. Ponadto projektuje się utworzenie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego Stawy-Rydwan. Obszary chronionego krajobrazu są przeznaczone głównie na rekreację, a działalność gospodarcza podlega tylko niewielkim ograniczeniom (zakaz budowania zakładów przemysłowych i obiektów uciążliwych dla środowiska, niszczenia środowiska naturalnego). Zdecydowaną większość terenu Gminy stanowią grunty rolne, znacznie mniejszą rolę pełnią tereny leśne.

Zapoczątkowane pod koniec lat siedemdziesiątych badania ornitologiczne potwierdziły występowanie na tym terenie licznych gatunków zwierząt i roślin podlegających prawnej ochronie. Kilka gatunków ptaków umieszczonych zostało w krajowej i europejskiej Czerwonej Księdze zwierząt zagrożonych wyginięciem (bąk, błotniak łąkowy, błotniak zbożowy, derkacz, kropiatka, zielonka, wąsatka). Na stawach rosną także chronione gatunki roślin np. grzebień biały, grążel, rdestnice, pływacz zwyczajny - roślina mięsożerna. W najbliższym otoczeniu stawów znajdują się miejsca gniazdowania ponad 130 gatunków ptaków.

Na terenie Gminy występują surowce mineralne, głównie osady czwartorzędowe w postaci kruszyw naturalnych, surowców ilastych, piasków kwarcowych oraz kamieni drogowych i budowlanych, a także torfy eksploatowane lokalnie w małych odkrywkach. W Gminie znajduje się również złoże surowców naturalnych „Czatolin".

Innymi cennymi przyrodniczo obszarami w najbliższym otoczeniu Gminy są:

- Rezerwat przyrody „Kwaśna Buczyna" w odległości ok. 7,1 km w kierunku południowym,
- Obszar Chronionego krajobrazu Mrogi i Mrożycy w odległości ok. 7,4 km w kierunku południowo – wschodnim,
- Rezerwat przyrody „Bukowiec" w odległości ok. 8,0 km w kier. południowo – wschodnim,
- Rezerwat przyrody „Źródła Borówki" w odległości ok. 8,7 km w kierunku północno – wschodnim.

Pierwsze ślady osadnictwa na terytorium obecnej Gminy Domaniewice sięgają czasów starożytnych, na co wskazuje cmentarzysko pogańskie odkryte na początku XX w. podczas

budowy kolei żelaznej warszawsko – kaliskiej. Historycznie ziemie Gminy Domaniewice należały do Mazowsza, a ich pierwszymi właścicielami byli książęta mazowieccy. W XII wieku ziemiami tymi władali arcybiskupi gnieźnieńscy, a później prymasi Polski, co trwało do końca XVII wieku. W XIX wieku, po kasacji dóbr kościelnych, Domaniewice należały do ekonomii łyszkowickiej, a administracyjnie do gminy Dąbkowice. Ziemie te wchodziły w skład Księstwa Łowickiego, które wyróżniało się odmiennością społeczną, gospodarczą oraz kulturową od terenów przyległych, w szczególności większą zamożnością społeczności zamieszkującej tereny Księstwa, czy odmiennością struktur osadniczych w wyniku zmian uwłaszczeniowych. W ówczesnym czasie tereny te zamieszkałe były przez grupę etniczną – Księżaków Łowickich.

Stolicą Ziemi Łowickiej i centrum kultury ludowej regionu łowickiego, do którego należy obszar Gminy Domaniewice jest Łowicz, którego walory kulturowe są ściśle związane z dorobkiem kulturowym otaczających go ziem. Region Łowicki charakteryzuje się bogatymi walorami etnograficznymi. Dorobek kulturalny stanowią nie tylko budowle zabytkowe wraz z architekturą wnętrz, ale także twórczość ludowa: tkactwo ludowe, strój, hafty, wycinanki, ozdoby z papieru i bibuły, meblarstwo, zdobnictwo, rzeźbiarstwo, malarstwo, zwyczaje, obrzędy, taniec czy gwara itp.

Do najcenniejszych zabytków zlokalizowanych na terenie Gminy Domaniewice, wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa łódzkiego zaliczyć należy:

- Kaplicę p.w. Narodzenia NMP wzniesioną w latach 1631-33 z fundacji mieszczan krakowskich Jakuba i Wojciecha Celestów. W roku 1795 została rozbudowana o kruchtę. Prezentuje styl wczesnobarokowy. Kaplica założona jest na planie zbliżonym do kwadratu o ściętych narożach od strony południowej i zachodniej. Przy niej od strony południowo-wschodniej znajduje się apsyda, zamknięta półkoliście. Do niej z kolei, od południowego zachodu dostawiona została prostokątna zakrystia. W narożach nawy, od południa i zachodu usytuowane są wieżyczki. Na osi elewacji zachodniej znajduje się kruchta o zaokrąglonych narożach. Bryła kaplicy jest rozczłonkowana, z akcentami cebulastych hełmów, z sięgającymi wysokości korpusu wieżyczkami i wyraźnie zaakcentowana kopułą. Niższe przybudówki: apsyda kryta jest półkopułą, zakrystia – dachem pulpitowym, kruchta – dachem dwuspadowym. Wystrój wnętrza kaplicy jest rokokowy. Na chórze znajduje się oryginalny instrument organowy w kształcie orła z rozpostartymi skrzydłami (z połowy XVIII w.).
- Przykościelny cmentarz grzebalny Parafii p.w. św. Bartłomieja w Domaniewicach zajmujący powierzchnię około 2,6 ha, położony na północny-wschód od lokalizacji

kościoła. Ogrodzony jest murem. Najstarsze zachowane nagrobki pochodzą z drugiej połowy XIX w. W obrębie cmentarza znajduje się grób zbiorowy poległych w latach 1939 -1945. Licznie występuje tu starodrzew (różne gatunki liściaste i iglaste).

- Kościół parafialny w Domaniewicach pod wezwaniem św. Bartłomieja wzniesiony w 1916 r. z wcześniejszym wyposażeniem wewnętrznym. Założenie kościelne usytuowane jest na wzgórzu, w części zachodniej wsi, bezpośrednio po północnej stronie drogi do Łodzi. Pierwotny kościół z połowy XIV w. i następny z 1525 r. usytuowane były nieopodal obecnej lokalizacji (po drugiej stronie w/w drogi). Obecny kościół wybudowano w 1919 r. według projektu arch. Józefa Piusa Dziekońskiego.
- Cmentarzysko pogańskie odsłonięte w czasie budowy toru kolei żelaznej warszawsko –kaliskiej.

Przez teren Gminy przebiegają drogi o statusie krajowym i powiatowym, linia kolejowa relacji Łowicz – Łódź oraz istotne w układzie krajowym i europejskim linie kolejowe – magistrala kolejowa o podwyższonych parametrach prędkościowych do 160 km/h relacji Berlin – Warszawa – Moskwa oraz linia kolejowa Łowicz – Skierniewice.

Gmina Domaniewice położona jest w obszarze skrzyżowania głównych dróg i autostrad – autostrady A2 w miejscowościach Nieborów i Łyszkowice oraz skrzyżowania autostrady A1 z A2 w Strykowie. Przez teren Gminy przebiegają drogi o charakterze krajowym oraz powiatowym i gminnym. Ponadto Gmina Domaniewice leży w pobliżu dwóch międzynarodowych lotnisk – warszawskiego Okęcia oraz łódzkiego Lublinka. Przez teren Gminy przebiega również linia kolejowa relacji Łowicz – Łódź ze stacją w Domaniewicach i Łowicz – Skierniewice oraz magistrala kolejowa o podwyższonych parametrach prędkościowych do 160 km/h relacji Berlin – Warszawa – Moskwa. Zbiorową komunikację publiczną stanowią połączenia autobusowe realizowane przez PKS i prywatnych przewoźników.

Sieć dróg w Gminie Domaniewice stanowią drogi o charakterze gminnym, powiatowym oraz krajowym. Na terenie Gminy biegnie jedna droga o statusie drogi krajowej nr 14.

Obok wymienionych powyżej na obszarze Gminy istnieje również dobrze rozwinięta sieć dróg o charakterze wewnętrznym.

Stan powietrza atmosferycznego w Gminie Domaniewice jest zadowalający,dzięki usytuowaniu Gminy w stosunkowo dalekiej odległości aglomeracji miejskich i oddzieleniu dużymi kompleksami leśnymi, stanowiącymi naturalną barierę dla przemieszczających się droga powietrzną zanieczyszczeń. Występują jednak źródła zanieczyszczeń środowiska, z powodu emisji ze źródeł bytowo-komunalnych i związanych z transportem samochodowym

oraz emisje związane z energetycznym spalaniem paliw w centralnych systemach grzewczych i obiektach produkcyjnych. Dodatkowym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest pył z powierzchni terenu, dróg, dachów, czy pól uprawnych oraz napływający spoza terenu Gminy. Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza na terenie Gminy jest niska emisja powstająca ze spalania paliw stałych w budownictwie sektora komunalno - bytowego, kotłownie oraz transport. W okresie zimowym największy wpływ na stan powietrza mają średnie i małe źródła emisji ze względu na warunki odprowadzania zanieczyszczeń do atmosfery (ograniczony pułap rozprzestrzeniania) oraz ich lokalizację (zagęszczenie źródeł na stosunkowo niedużych powierzchniach), z uwagi na wykorzystywanie w celach grzewczych głównie węgla kamiennego, nie zaś gazu lub oleju. W związku z przekroczonymi normami stężeń pyłu zakresowego Gmina Domaniewice objęta jest programem i planem działań krótkoterminowych mających na celu osiągnięcie dopuszczalnego poziomu benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM10. Znaczącym źródłem zanieczyszczenia środowiska na terenie Gminy jest transport wytwarzający tlenki węgla, węglowodory aromatyczne i alifatyczne, związki ołowiu i tlenki azotu. Wzrost znaczenia negatywnego wpływu transportu na stan powietrza związany jest głownie z intensywnym rozwojem komunikacji, cechującym cały obszar kraju, niskim stanem technicznym pojazdów oraz złym stanem sieciowym dróg. Najbardziej narażone na zanieczyszczenia ruchu drogowego są wsie Domaniewice oraz Krępa.

W związku z rozwojem komunikacji oraz uprzemysłowienia, a także postępującym procesem urbanizacji jedno z głównych źródeł zanieczyszczenia środowiska stanowi hałas, którego głównym źródłem na obszarze gminy Domaniewice jest hałas komunikacyjny, który kwalifikujący klimat akustyczny Gminy jako uciążliwy dla mieszkańców. W przypadku pozostałych źródeł hałas osiedlowy i mieszkaniowy jest zagrożeniem o charakterze lokalnym. Docelowym kierunkiem działań planistycznych dotyczącym ograniczania uciążliwości hałasu powinno być odpowiednie planowanie i projektowanie przebiegu tras komunikacyjnych (ze szczególnym uwzględnieniem rejonów wymagających komfortu akustycznego) wraz z zabezpieczeniami akustycznymi.

Najpoważniejszym źródłem zanieczyszczenia wód podziemnych i powierzchniowych jest brak regulacji gospodarki wodno - ściekowej, gdyż nieograniczone ścieki najczęściej odprowadzane są do nieszczelnych szamb, gruntu a także wód otwartych, stanowiąc w ten sposób poważne źródło zanieczyszczenia. Ponadto, zanieczyszczenia wód powierzchniowych pochodzić mogą z punktowych źródeł, gdzie zanieczyszczenia wprowadzane są bezpośrednio do odbiorników oraz ze źródeł rozproszonych, które wiążą się z wprowadzaniem

zanieczyszczeń głównie przez mieszkańców terenów nieskanalizowanych i nie posiadających oczyszczalni. Szczególne zagrożenie występuje na obszarach, gdzie odnotowano wysoki stopień zwodociągowania, przy jednoczesnym braku kanalizacji i oczyszczalni ścieków. Zanieczyszczenia ze źródeł rozproszonych stanowią także potencjalne zagrożenie dla jakości wód podziemnych. Zagrożenie pochodzić może również ze źródeł obszarowych, gdzie zanieczyszczenia przedostają się ze zlewni w wyniku procesów: infiltracji, spływu powierzchniowego, erozji wodnej lub wietrznej.

Do potencjalnych źródeł zanieczyszczeń wód powierzchniowych na terenie Gminy można zaliczyć ścieki bytowe i gospodarcze odprowadzane do gruntu, spływy obszarowe z terenów rolniczych, źródła liniowe (drogi i kolej) oraz związane z terenami komunikacyjnymi i terenami obsługi komunikacji substancje ropopochodne, punkty dystrybucji paliw płynnych oraz zrzuty odpadów pobliżu lub bezpośrednio do cieków i zbiorników wodnych.

Według informacji WIOŚ w Łodzi, Delegatura w Skierniewicach, monitoring rzek prowadzony jest na terenie powiatu łowickiego (68,6 km rzek), a do badań wyznaczono 8 punktów pomiarowo-kontrolnych. Wśród rzek objętych niniejszym monitoringiem jest m. in. rzeka Bobrówka, przepływająca także przez teren gminy Domaniewice. Wg oceny stanu/potencjału ekologicznego JCW powierzchniowych, badanych w 2013 r., stan rzeki Bobrówka oceniono jako słaby. Rzeka na całej długości ma charakter pozaklasowy. Większość badanych parametrów ma stale przekroczone wartości (wysokie stężenie związków azotowych, fosforowych, występują bakterie z grupy coli). Ponadto, woda ma nienaturalną barwę i specyficzny zapach. Na stan czystości wód Bobrówki, oraz pozostałych rzek przepływających przez Gminę Domaniewice, mają wpływ również jej dopływy (np. z rowów melioracyjnych czy przydrożnych jak i innych cieków), które niosą wodę o zbliżonym stopniu zanieczyszczenia.

Opracowanie strategii rozwoju gmin i strategii rozwiązywania problemów społecznych dla określonego regionu kraju wymaga informacji na temat sytuacji i potrzeb od środowisk społecznych zamieszkałych w danym regionie. Należy uwzględnić zarówno opinie przedstawicieli lokalnych władz samorządowych, jak też przedstawicieli jednostek samorządowych, organizacji pozarządowych i samych mieszkańców.

Na przełomie września i października 2015 r. przeprowadzono badanie ankietowe wśród głównych grup interesariuszy Strategii Rozwoju Powiatu Łowickiego – radnych, przedstawicieli instytucji, organizacji pozarządowych i Gmin wchodzących w skład powiatu. Sondaż przeprowadzono za pomocą ankiety elektronicznej oraz w wersji papierowej. Proszono respondentów o wskazanie najważniejszych obszarów działań dla rozwoju regionu.

Na podstawie wniosków z badania ankietowego reprezentanci Powiatu (Gminy, Instytucje, Radni Powiatu) określili priorytety dla rozwoju Powiatu z perspektywy krótko - i długoterminowej.

Respondenci w perspektywie krótkoterminowej skupili się przede wszystkim na:

- poprawie stanu technicznego nieruchomości stanowiących własność Powiatu Łowickiego, w tym likwidacji barier architektonicznych,
- modernizacji obiektów pomocy społecznej,
- rozwoju szkolnictwa, modernizacji infrastruktury oświatowej i dopasowaniu jej oferty do potrzeb rynku pracy,
- podjęciu współpracy przez samorządy lokalne (np. w celu wspólnego pozyskiwania i tworzenia terenów inwestycyjnych),
- tworzeniu dogodnych warunków dla lokalizacji przedsięwzięć gospodarczych oraz wzmacniania potencjału innowacyjnego Powiatu,
- realizacji programów inwestycyjnych finansowanych z funduszy europejskich,
- stworzeniu profesjonalnej kampanii informacyjno – promocyjnej Powiatu
- rozwoju szpitala powiatowego (tworzenie nowych oddziałów).

W perspektywie długoterminowej wskazywano m.in. na:

- polepszenie stanu infrastruktury drogowej,
- systematyczne działania nakierowane na pozyskanie inwestorów i tworzenie nowych miejsc pracy,
- konieczność zatrzymania migracji młodej i wykwalifikowanej kadry pracowniczej,
- promocję i zwiększanie atrakcyjności turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej regionu,
- promocję regionu jako atrakcyjnego gospodarczo, skutecznego w pozyskiwaniu środków zewnętrznych,
- prowadzenie akcji przeciwdziałających stygmatyzacji i dyskryminacji osób psychicznie chorych.

Odpowiadając na pytanie o kluczowe potrzeby Powiatu, które powinny zostać uwzględnione w dokumencie strategicznym, respondenci wskazywali następujące obszary:

1. Edukację publiczną (szkoły ponadgimnazjalne),
2. Promocję i ochronę zdrowia,
3. Pomoc społeczną,
4. Politykę prorodzinną,
5. Wspieranie osób niepełnosprawnych,

6.Transport zbiorowy i drogi publiczne,

7. Kulturę oraz ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami,

8. Kulturę fizyczną i turystykę.

Do każdego z w/w obszarów priorytetowych respondenci mogli wskazać po 3 kluczowe inicjatywy, które w ich opinii Powiat powinien podjąć w najbliższych latach. Wskazywane przez respondentów obszary rozwoju przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Obszary rozwoju wskazywane przez respondentów

L.p.	**Obszar potrzeb**	**Proponowane inicjatywy**
1	Edukacja publiczna	- budowa młodzieżowego ośrodka socjoterapii w Kiernozi, - dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy (w tym odbudowa szkolnictwa zawodowego), - tworzenie nowych, innowacyjnych kierunków nauczania, - podniesienie jakości kształcenia zawodowego, - podnoszenie kompetencji kadry pedagogicznej, - modernizacja infrastruktury oświatowej i doposażenie placówek, - reorganizacja sieci szkół, - rozwój szkolnictwa zawodowego; - rozbudowa współpracy z uczelniami wyższymi, technicznymi i rozwój innowacyjnych kierunków zawodowych, - współpraca z pracodawcami w Powiecie (kształcenie w miejscu pracy).
2	Promocja i ochrona zdrowia	- utworzenie SOR w szpitalu powiatowym[2], - rozszerzenie działalności szpitala o nowe specjalizacje, - podnoszenie kompetencji zawodowych pracowników służby zdrowia, - poprawa stanu infrastruktury - remont/ modernizacja szpitala (m.in. izby przyjęć, oddziału wewnętrznego), - zwiększenie możliwości dostępu do bezpłatnej opieki lekarzy specjalistów w ZOZ (np. rehabilitantów), - działania nakierowane na zwiększenie kontraktu przyznawanego przez NFZ.
3	Pomoc społeczna	-potrzebę zapewnienia wsparcia dla osób niesamodzielnych.
4	Polityka prorodzinna	-wprowadzenie Karty Dużej Rodziny[3]
5	Wspieranie osób niepełnosprawnych	-likwidowanie barier architektonicznych, -dostosowywanie obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych,

[2] SOR został utworzony i obecnie funkcjonuje w strukturze szpitala powiatowego.

[3] Obecnie Karta Dużej Rodziny funkcjonuje w każdej gminie.

		-zwiększenie dostępności rehabilitacji (szczególnie dla dzieci) np. poprzez organizację turnusów rehabilitacyjnych, dofinansowywanie do zakupu specjalistycznego sprzętu.
6	Porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli	-przywrócenie komisariatów policji w każdej gminie -współpraca z jednostkami odpowiedzialnymi za porządek publiczny np. prowadzenie przez służby mundurowe (straż, policja) działań edukacyjnych dla młodzieży w zakresie nauki właściwych zachowań na drodze.
7	Ochrona przeciwpożarowa	-wspieranie działań OSP wpisanych do KSRG w zakresie dofinansowywania szkoleń czy doposażania w odpowiedni sprzęt.
8	Przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy	-tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy ze szczególnym wykorzystaniem potencjału węzła komunikacyjnego (autostrady), -działania skierowane do osób długotrwale bezrobotnych, -staże, bezpłatne szkolenia podnoszące kwalifikacje, -zachęty finansowe dla potencjalnych pracodawców, -monitorowanie rynku pracy dla potrzeb edukacji, -pozyskiwanie nowych inwestorów, -zwiększanie oferty zatrudnieniowej dla osób niepełnosprawnych, o niskich kwalifikacjach, -rozwój turystyki aktywnej np. kajakowej (tworzenie przystani kajakowych oraz campingów), -stworzenie zintegrowanego produktu turystycznego we współpracy z gminami, instytucjami i stowarzyszeniami, -dbałość o zachowanie i eksponowanie dziedzictwa kulturowego, pielęgnowanie tożsamości regionalnej oraz upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie kulturowym regionu, -tworzenie warunków dla rozwoju mecenatu kultury.

Źródło: Strategia Rozwoju Powiatu Łowickiego na lata 2016-2020. Opracowanie własne

Respondenci zostali również poproszeni o wskazanie mocnych i słabych stron Powiatu oraz wyrażenie opinii na temat najważniejszych szans i głównych zagrożeń rozwoju regionu. W opinii badanych największym atutem regionu jest jego dogodne położenie oraz dostępność zapewniona przez bliskość głównych szlaków komunikacyjnych, na drugim miejscu najczęściej wskazywano na folklor i jego bogatą tradycję, zaś na trzecim miejscu rolnictwo oraz związany z nim potencjał przemysłu rolno-spożywczego.

Mocne strony Powiatu (w opinii interesariuszy) obejmują:

- dobre położenie i dostępność komunikacyjna,
- kultura i folklor,
- rozwinięte rolnictwo i korzystne warunki jego rozowju,
- tradycje gospodarcze, znane firmy,
- atrakcyjność turystyczna,
- potencjał mieszkańców,
- czyste środowisko naturalne,
- inne (dobrze funkcjonujący samorząd, dobra sieć drogowa).

Wśród najsłabszych stron wskazywano przede wszystkim na:

- problem bezrobocia i związane z brakiem pracy zubożenie społeczeństwa,
- kwestie dotyczące migracji osób młodych oraz starzenia się społeczności lokalnej,
- stan lokalnej infrastruktury drogowej.

Wśród szans na jakie wskazywali ankietowani najczęściej pojawiały się głosy dotyczące:

- rozwoju rolnictwa oraz branży przetwórstwa rolno-spożywczego (zwracano uwagę na konieczność poszukiwania innowacyjnych technologii),
- konieczności skutecznego pozyskiwania środków z dostępnych źródeł zewnętrznych,
- wykorzystania potencjału turystycznego Powiatu.

W opinii respondentów największe zagrożenie stanowią:

- bezrobocie i ubożenie społeczeństwa,
- stan infrastruktury drogowej,
- migracje i starzenie się społeczeństwa,
- stan służby zdrowia,
- słaba infrastruktura turystyczna,
- brak terenów inwestycyjnych, brak inwestorów,
- brak środków finansowych,
- brak współpracy na linii miasto-powiat.

Definiując podstawowe zagrożenia, które mogą lub obecnie przeszkadzają w efektywnym rozwoju Powiatu ankietowani podkreślili negatywne tendencje demograficzne w kraju związane z ujemym przyrostem naturalnym i migracjami oraz problem ze znalezieniem legalnej pracy na rynku lokalnym i krajowym. Jako kolejne zagrożenie wskazywano na zbyt duże obciążenia podatkowe oraz brak stabilności w przepisach (mające związek z polityką gospodarczą i fiskalną państwa).

W opinii badanych, szanse dla rozwoju regionu stanowią:

- aktywizacja wsi,
- rozwój edukacji odpowiadającej na potrzeby rynku,
- bliskość aglomeracji i szlaków komunikacyjnych,
- rozwój stref ekonomicznych, inwestycyjnych,
- rozwój turystyki,
- fundusze zewnętrzne,
- rozwój rolnictwa i przetwórstwa płodów rolnych.

W styczniu 2018 r. przeprowadzono badanie opinii mieszkańców gminy Domaniewice na temat wybranych problemów społecznych (problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego oraz zjawiska przemocy) w celu opracowania diagnozy tych problemów. W badaniu łącznie wzięło udział 100 dorosłych mieszkańców gminy, 15 sprzedawców i 150 uczniów ze szkół podstawowych i gimnazjalnych. Zróżnicowany dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk. Przeprowadzono cztery komplementarne badania wśród czterech grup społecznych: dorosłych mieszkańców gminy, uczniów uczęszczających do szkoły podstawowej i gimnazjalnej oraz sprzedawców. Każda grupa respondentów wniosła coś nowego względem badanych zagadnień i pozwoliła na ich lepszą diagnozę oraz głębsze zrozumienie problemów. Badania zostały wykonane zgodnie z metodologią ilościową, za pomocą metody PAPI (wywiad bezpośredni realizowany przy użyciu papierowej ankiety). Wykorzystana technika badawcza opierała się na bezpośrednim komunikowaniu się ankietera z respondentami, przy wykorzystaniu kwestionariusza ankiety.
Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru.
Celem badania było przedstawienie wybranych problemów społecznych występujących w gminie Domaniewice w odniesieniu do opinii: dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży szkolnej oraz osób pracujących w punktach sprzedaży napojów alkoholowych. Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie gminy, w tym jakości życia jej mieszkańców.
Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych umożliwiła:

- rozpoznanie sytuacji dorosłych mieszkańców gminy, ich opinii i postaw wobec wybranych problemów społecznych,

- zapoznanie się z problemami uczniów szkoły podstawowej i gimnazjalnej w zakresie postaw i doświadczeń związanych z zagrożeniem ze strony substancji psychoaktywnych (alkoholu, narkotyków, papierosów) oraz z powodu przemocy rówieśniczej lub domowej i oceny poczucia bezpieczeństwa badanej młodzieży,
- poznanie doświadczeń sprzedawców napojów alkoholowych z problemem sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim lub nietrzeźwym.

Podsumowanie i wnioski z badania diagnozującego problemy społeczne na terenie gminy Domaniewice wraz z rekomendacjami co do dalszych działań profilaktycznych skierowanych do mieszkańców gminy oraz instytucji podejmujących działania profilaktyczne przedstawiono w osobnym opracowaniu.

2. 2. Struktura demograficzna

Tabela 2. Liczba mieszkańców według płci

Liczba mieszkańców	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
kobiety	2 365	2 371	2 390	2 391	2 388
mężczyźni	2 281	2 273	2 262	2 274	2 271
ogółem	**4 646**	**4 644**	**4 652**	**4 665**	**4 659**

Źródło: ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

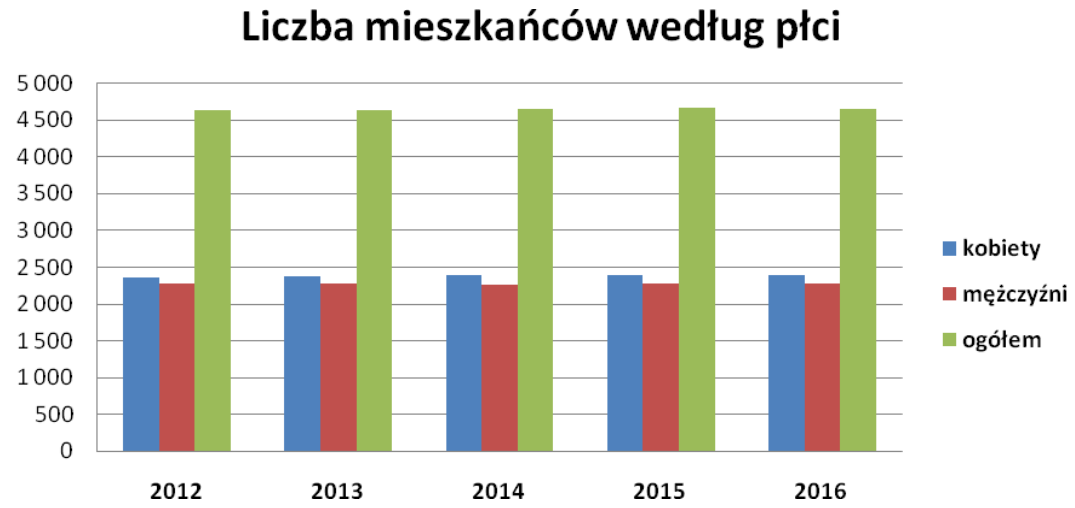

Tabela 3. Struktura wieku mieszkańców gminy Domaniewice według cyklu życia związanego z aktywnością zawodową

Wiek	**Płeć**	**Rok 2012**	**Rok 2013**	**Rok 2014**	**Rok 2015**	**Rok 2016**
0 -17	Kobieta	447	445	445	457	443
	Mężczyzna	450	458	458	451	467
18-59	Kobieta	1 319	1 325	1 325	1 317	1 328

18-64	Mężczyzna	1 549	1 520	1 520	1 512	1 498
60+	Kobieta	599	601	601	616	620
65+	Mężczyzna	282	295	295	299	309

Źródło: ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

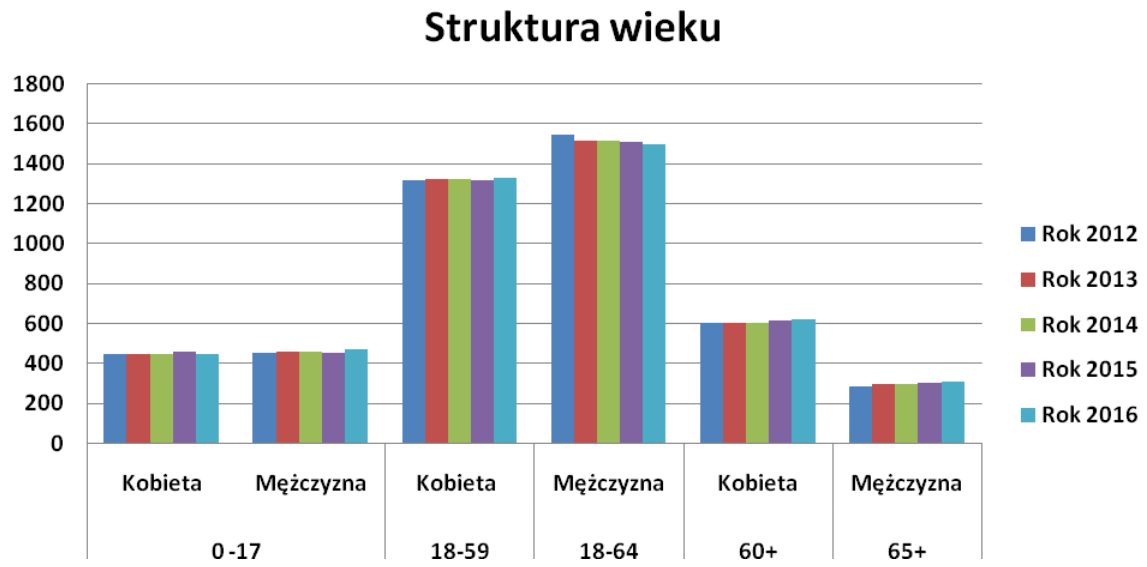

Tabela 4. Przyrost naturalny w latach 2012-2016 w gminie Domaniewice

Dane demograficzne	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Urodzenia	61	54	50	43	59
Zgony	67	61	47	58	56
Zgony niemowląt	0	1	0	0	1
Przyrost naturalny	-6	-7	+3	-15	+3

Źródło: GUS. Opracowanie własne

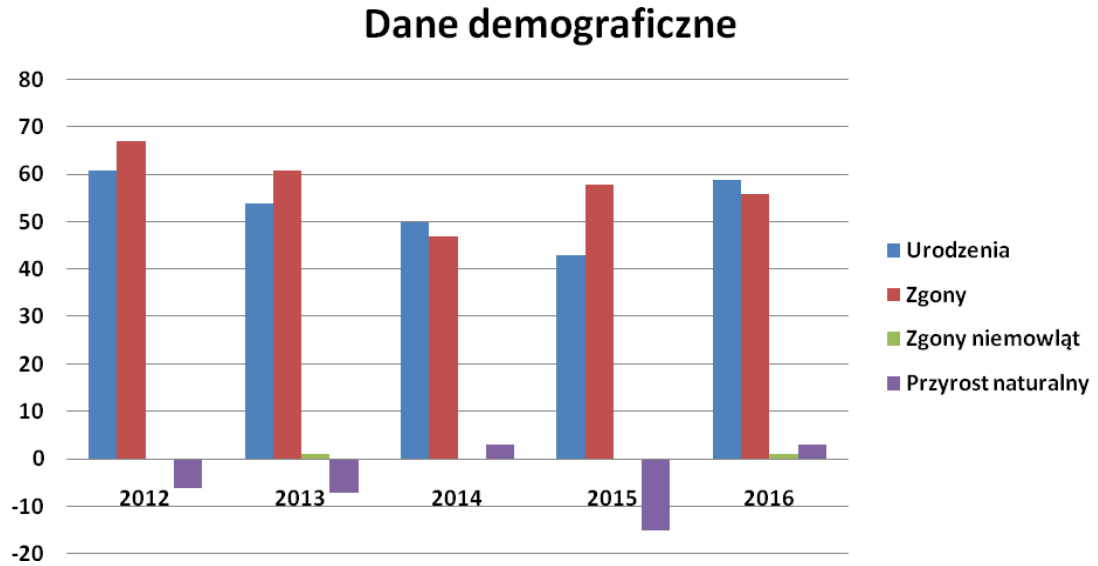

Według danych GUS Gmina Domaniewice miała 4 659 mieszkańców (stan na 31.12.2016), z czego 51,3% stanowiły kobiety, a 48,7% mężczyźni. W latach 2012-2016 liczba mieszkańców wahała się między 4644 a 4665, przy nieznacznej tendencji spadkowej w 2013 r. w porównaniu z 2012 r. (2osoby) i w 2016 r. w porównaniu z 2015 r. (6 osób). W latach 2012-2016 zanotwano także ujemny przyrost naturalny - 6 w 2012 r., -7 w 2013 r. i aż -15 w 2015 r., zaś dodatni przyrost naturalny wynosił +3 w 2014 i +3 w 2016 r.

Średni wiek mieszkańców wynosił 40,1 lat i był nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa łódzkiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Mieszkańcy gminy Domaniewice zawarli w 2016 r. 24 małżeństwa, co odpowiadało 5,2 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie więcej od wartości dla województwa łódzkiego oraz nieznacznie więcej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,3 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców, 27,3% mieszkańców gminy było stanu wolnego, 57,4% żyło w małżeństwie, 3,4% mieszkańców było po rozwodzie, a 11,4% to wdowy/wdowcy.

W 2016 r. urodziło się 59 dzieci, w tym 47,5% dziewczynek i 52,5% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wyniósł 0,84 i był znacznie większy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Według danych GUS w 2013 r. głównymi przyczynami zgonów w gminie były:

- choroby układu krążenia (48,1%),
- nowotwory (23,0%),
- choroby układu oddechowego (6,7%).

Na 1000 ludności gminy Domaniewice przypadało 12,03 zgony. Była to wartość porównywalna do wartości średniej dla województwa łódzkiego oraz znacznie więcej od wartości średniej dla kraju[4].

W 2016 r. zarejestrowano 25 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 32 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosiło dla gminy Domaniewice -7. W tym samym roku ani jedna osoba nie zameldowała się z zagranicy i nie

[4] Read more: http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Domaniewice#ixzz58zYFrGk2

wymeldowała się za granicę, co dało zerowe saldo migracji zagranicznych. W wieku produkcyjnym było 60,6% mieszkańców gminy, 19,6% w wieku przedprodukcyjnym, a 19,8% mieszkańców w wieku poprodukcyjnym[5].

2.3. Zasoby mieszkaniowe

W 2016 r. w gminie Domaniewice oddano do użytku 7 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 1,50 nowych lokali. Była to wartość nieznacznie mniejsza od wartości dla województwa łódzkiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wszystkie mieszkania zostały przeznaczone na cele indywidualne. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w gminie Domaniewice to 6,00 i była znacznie większa od przeciętnej liczby izb dla województwa łódzkiego oraz znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2016 r. w gminie Domaniewice to 149,10 m^2 i była znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa łódzkiego oraz znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce[6].

2.4. Rynek pracy i aktywizacja bezrobotnych

W gminie Domaniewice na 1000 mieszkańców pracuje 78 osób (63,6% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 36,4% mężczyźni). Bezrobocie rejestrowane wynosiło w 2016 r. 5,9% (5,2% wśród kobiet i 6,4% wśród mężczyzn). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Domaniewice wynosiło 3 337,54 PLN, co odpowiadało 77,80% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Domaniewice 473 osoby wyjeżdżały do pracy do innych gmin, a 31 pracujących przyjeżdżało do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosiło -442. 51,1% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Domaniewice pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 20,1% w przemyśle i budownictwie, a 10,8% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,5% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości)[7].

[5] http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Domaniewice#ixzz58ymkNgx1
http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Domaniewice#ixzz58ykh1IuH
[6] http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Domaniewice#ixzz58yu7cZjM
[7] http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Domaniewice#ixzz58ywVTzmS

Do największych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy należą:

- Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w Domaniewicach,
- Piekarnia;
- Restauracja „U Pana Tadeusza” w Domaniewicach;
- Spółdzielnia Kółek Rolniczych w Domaniewicach –zakład usług mechanicznych i napraw, a także baza magazynowo -handlową ze stacją dystrybucji oleju napędowego;
- Kopalnie Surowców Mineralnych „Kocmin” z siedzibą w Łodzi (Przedsiębiorstwo Państwowe), prowadzące powierzchniową eksploatację żwiru i piasku w granicach wsi Reczyce (złoże Czatolin, z zakładem przetwórczym w obrębie kopalni);
- Firma AGROMAX w Domaniewicach - działalność handlowa maszynami rolniczymi;
- PPHU „GEJ-POL” s.c. w Domaniewicach z zakładem produkcji elementów betonowych, świadczący także usługi wodno-kanalizacyjne;
- Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Łowiczu dysponująca siecią siedmiu Stacji; Niskiego Schładzania Mleka zlokalizowanych na terenie gminy;
- Stacje paliw płynnych PKN Orlen w Jamnie;
- Corekt Stroniewice – stacja paliw w Stroniewicach;
- Stacja paliw płynnych w Domaniewicach;
- Poczta Polska S.A. Rejonowy Urząd Pocztowy w Domaniewicach;
- Stacja telefonii komórkowej;
- Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Łodzi;
- „ANGAJ” - sklep motoryzacyjny, serwis opon w Domaniewicach.

Działalność gospodarcza, w szczególności handlowa, skupiona jest wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych -drogi krajowej nr 14 i dróg powiatowych.

Dane o sytuacji na lokalnym rynku pracy z zasobów Powiatowego Urzędu Pracy w Łowiczu pozyskano w Urzędzie Gminy Domaniewice. Statystyki obejmujące okres 2014-2017 przedstawiono w tabeli 5.

Tabela 5. Sytuacja na rynku pracy w gminie Domaniewice

Kategorie bezrobotnych. Stopa bezrobocia. Oferty pracy.	**Rok**			
	2014	**2015**	**2016**	**2017**
Zarejestrowani ogółem	153	169	115	83
Kobiety	67	70	48	44
Bezrobotni z prawem do zasiłku	24	31	12	14

http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Domaniewice#ixzz58z02aJuY

Długotrwale bezrobotni	72	89	74	46
Bezrobotni w wieku „mobilnym” (18-44 l.)	102	106	68	48
Osoby młode bezrobotne (25-34 l.)	48	52	31	26
Bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i niższym	44	50	40	29
Stopa bezrobocia [%]	9,3	8,1	7,2	5,7
Liczba ofert pracy	17	139	71	203
% ogółu bezrobotnych w powiecie	4,27	4,62	5,98	4,90

Źródło: Dane PUP w Łowiczu (za pośrednictwem Urzędu Gminy Domaniewice). Opracowanie własne.

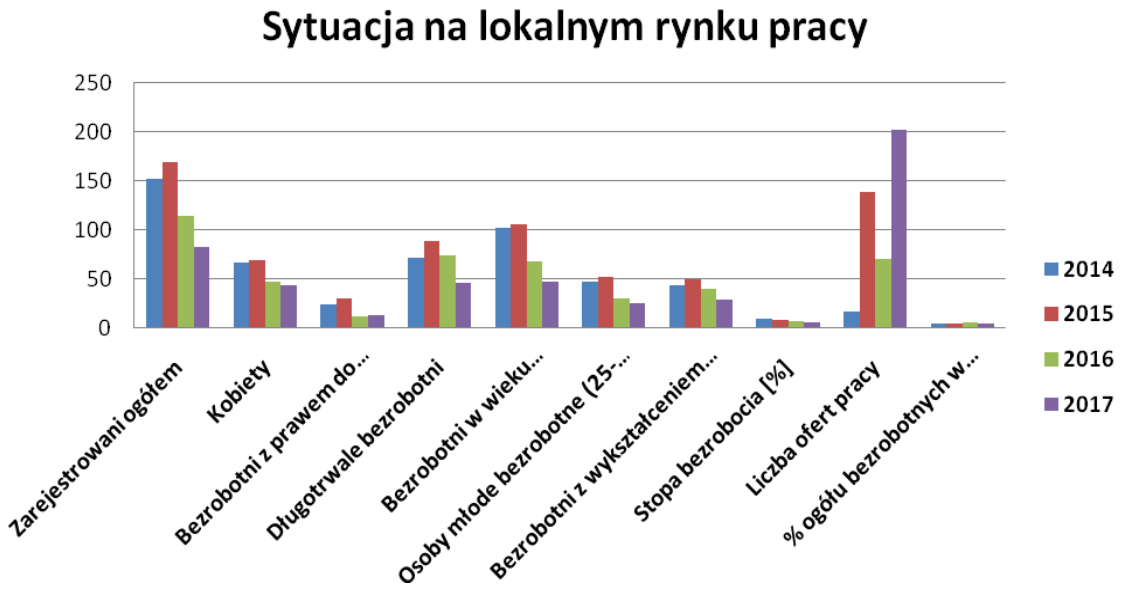

Przedstawione dane wskazują na systematyczne zmniejszanie się liczby osób bezrobotnych, jak również zauważa się znaczny wzrost liczby ofert pracy w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łowiczu. Liczba osób bezrobotnych mających prawo do zasiłku zmniejszyła się prawie o połowę w latach 2014-2017.

2.5. Oświata i wychowanie

Liczba mieszkańców gminy w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) wynosi 1 135, w tym: 577 kobiet i 558 mężczyzn. Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. 30,9% mieszkańców posiadało wykształcenie średnie (20,1% średnie zawodowe, 8,4% średnie ogólnokształcące, 2,4% policealne) i na drugim miejscu podstawowe (25,4%), na trzecim zasadnicze zawodowe (23,4%). Wykształcenie wyższe posiadało 13,0% mieszkańców, gimnazjalne 5,5%, zaś 1,8% wykształcenie niepełne podstawowe. W porównaniu do całego województwa łódzkiego mieszkańcy gminy Domaniewice mają niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w gminie Domaniewice największy odsetek ma ukończone

wykształcenie podstawowe (27,4%) oraz średnie zawodowe (19,6%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (30,4%) oraz podstawowe ukończone (23,2%). Zestawienie liczby mieszkańców gminy Domaniewice zaliczanych do wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) przedstawia się następująco:

- 19% w przedziale 3-6 lat - wychowanie przedszkolne, w tym: 17,3% dziewczynek i 20,8% chłopców (na tysiąc dzieci w wieku przedszkolnym 735 uczęszcza do placówek wychowania przedszkolnego; na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypada 2,45 dzieci w wieku przedszkolnym.
- 26,9% na poziomie podstawowym (7-12 lat), w tym: 23,6% dziewczynek i 30,3% chłopców (na 1 oddział w szkołach podstawowych przypada 21 uczniów). Współczynnik skolaryzacji brutto (stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach podstawowych do osób w wieku 7-12 lat) wynosi 94,52.
- 12,0% na poziomie gimnazjalnym (13-15 lat), w tym:12,1% dziewczyn i 11,8% chłopaków (na 1 oddział w szkołach gimnazjalnych przypada 23 uczniów). Współczynnik skolaryzacji brutto osób w wieku 13-15 lat wynosi 91,28.
- 18,2% na poziomie ponadgimnazjalnym (16-18 lat), w tym 20,1% dziewczyn i 16,3% chłopaków.
- 23,9% w przedziale wiekowym odpowiadającym edukacji w szkołach wyższych (19-24 lat), w tym 26,9% kobiet i 20,8% mężczyzn[8].

W gminie Domaniewice funkcjonują 2 szkoły podstawowe, 1 gimnazjum, 1 przedszkole niepubliczne:

- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Domaniewicach;
- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Skaratkach;
- Gimnazjum Publiczne im. Wł. St. Reymonta w Domaniewicach;
- Przedszkole Publiczne.

Do placówek wychowania przedszkolnego uczęszcza 735 dzieci w wieku 3-5 lat.

2.6. Kultura

Szeroki wachlarz form działalności w obszarze kultury oferuje Gminny Ośrodek Kultury w Domaniewicach, który współpracuje z GOPS przy organizacji Dnia Seniora, Festiwalu Kolęd i Pastorałek, organizacji czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i dorosłych.

[8] http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Domaniewice#ixzz58z1iDa6u

Kultywuje i propaguje folklor łowicki, promuje lokalnych twórców. GOK współpracuje także z Kołem Gospodyń Wiejskich, Stowarzyszeniem Aktywny Senior, szkołami, Urzędem Gminy. GOK powstał na mocy uchwały Nr XVIII/85/97 Gminnej Rady Narodowej w Domaniewicach z dnnia 15 sierpnia 1987 r. W 1991 r. przekształcono GOK i Gminną Bibliotekę Publiczną w Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji, a w 2002 r. uchwałą Nr XXXIV/168/02 Rady Gminy Domaniewice z dnia 26 kwietnia 2002 przyjął ponownie nazwę Gminnego Ośrodka Kultury i został wpisany do rejestru instytucji kultury.

Celem GOK jest prowadzene działalności kulturalnej, polegającej na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury, a w szczególności prowadzenie wielokierunkowej działalności rozwijającej i zaspokajającej potrzeby informacyjne, naukowe, kulturalne, edukacyjne i rozrywkowe mieszkańców oraz upowszechnianie i promocja kultury lokalnej. Na terenie GOK współdziałają i wymieniają doświadczenia animatorzy kultury, artyści, krytycy, instytucje i stowarzyszenia artystyczne.

W strukturze GOK od 1991 r. działa biblioteka, zajmująca trzy pomieszczenia, w tym czytelnię z miejscami dla 24 osób. Obiekt nie jest przystosowany do obsługi osób niepełnosprawnych. Od 2005 r. działa także czytelnia internetowa “Ikonka”, zajmująca oddzielne pomieszczenie, wyposażona w 3 komputery z oprogramowaniem i drukarką, czynna w godzinach pracy biblioteki. Mogą z niej korzystać nieodpłatnie wszyscy mieszkańcy gminy. Biblioteka prowadzi działalność popularyzatorską w celu zapoznania mieszkańców z zawartościoą zbiorów i różnorodnością usług bibliotecznych. Są to:

- wystawy tematyczne,
- wystawka nowości wydawniczych,
- zajęcia i zabawy dla dzieci i młodzieży w czasie ferii zimowych,
- konkursy recytatorskie i plastyczne.

W bibliotece zatrudniona jest 1 osoba w pełnym wymiarze czasu pracy.

Urząd Gminy w Domaniewicach organizuje imprezy masowe jako jedną z form spędzania wolnego czasu i integracji społecznej:

- festyny,
- festiwal kolęd,
- zawody strażackie,
- konkursy o tematyce zagrożeń.

Urząd Gminy współfinansuje lub całkowicie finansuje te formy działalności.

Przy Gminym Ośrodku Kultury funkcjonuje Zespół Pieśni i Tańca „KALINA, który prowadzi aktywną działalność na rzecz promocji kultury i aktywizacji środowiska lokalnego.
Zespół powstał w październiku 1989 r. i w 2014 r. obchodził Jubileusz 25-lecia. Prowadzi zajęcia w trzech grupach: dziecięcej, przygotowawczej i kadrowej i obecnie liczy 80 tancerzy. Zespół ma w swoim repertuarze:

- tańce narodowe – kujawiak, oberek, polonez,mazur, krakowiak;
- tańce regionalne – lubelskie, łowickie, śląskie, nowosądeckie, rzeszowskie, górali tatrzańskich, górali żywieckich;
- obrazki taneczne „zaloty" i „osa";
- tańce towarzyskie latynoamerykańskie oraz standardowe.

Zespół został dwukrotnie odznaczony przez Ministra Kultury za działalność na rzecz promocji kultury:

- ZASŁUŻONY DLA KULTURY POLSKIEJ
- GLORIA ARTIS

Dzięki przychylności władz gminnych i społeczności lokalnej zespół podnosi swoje umiejętności, rozwija repertuar, a przede wszystkim podtrzymuje i kultywuje ludowe tradycje. Choreografowie dbają o wszechstronne umiejętności tancerzy i odpowiedni dobór repertuaru. ZPiT „KALINA" koncertuje na imprezach kulturalnych i okolicznościowych podczas których współpracuje z czteroosobową kapelą. Uczestniczy w konkursach i festiwalach zdobywając prestiżowe nagrody:
Grand Prix za całość prezentacji festiwalowych „Lato nad Świną" – Świnoujście 2008.
Grand Prix – Międzynarodowy Festiwal Folkloru – Brańsk 2009.
Grand Prix – VI Ogólnopolski Festiwal „Regiony" – Bydgoszcz 2009.
Grand Prix – Ogólnopolski VII Festiwal „Regiony" 2010.
Brązowa Łódka – I Międzynarodowy Festiwal „Folkowe Inspiracje" Łódź 2012.
Brązowa Jodła – Międzynarodowy Festiwal Młodzieży – Kielce 2013.
Srebrna Łódka – Międzynarodowy Festiwal „Folkowe Inspiracje" Łódź 2013.
Brązowa Łódka – Międzynarodowy Festiwal „Folkowe Inspiracje" Łódź 2014.
I Miejsce – Międzynarodowy Festiwal „Folklor Świata" – Zduńska Wola 2015.
Srebrna Łódka – Międzynarodowy Festiwal „Folkowe Inspiracje" Łódź 2015

2.7. Kultura fizyczna, sport i rekreacja

Kultura fizyczna i rekreacja mają istotne znaczenie dla polityki społecznej. Działalność w tym zakresie prowadzą w gminie Domaniewice kluby i stowarzyszenia skupiające działaczy, trenerów, uczniów, nauczycieli i rodziców. Na terenie gminy funkcjonuje wiele obiektów sportowo - rekreacyjnych: dwa boiska piłkarskie, boisko wielofunkcyjne, bieżnia, hala sportowa i lodowisko w okresie zimowym. Dobre wyposażenie bazy sportowej pozwala na prowadzenie zajęć i osiąganie wysokich wyników.

W celach rekreacyjnych mieszkańcy Gminy mają do dyspozycji ww. obiekty sportowe oraz siłownie zewnętrzne, zaś dzieci mogą korzystać z kilku placów zabaw.

Działalność sportowo-rekreacyjna prowadzona jest przez:

- Ludowy Zespół Sportowy „VAGAT" z/s w Domaniewicach, skupiający w szczególności pasjonatów piłki nożnej, zarówno w drużynie juniorów jak i seniorów;
- Wiejski Klub Sportowy Meteor z/s w Reczycach – kluby piłkarskie grające w skierniewickiej lidze okręgowej;
- Uczniowski Klub Sportowy „Błyskawica" z/s w Domaniewicach, w którym trenują łyżwiarze i lekkoatleci, osiągający sukcesy w kraju i za granicą. Zawodnikiem klubu jest panczenista Mistrz Olimpijski Zbigniew Bródka, będący jednocześnie Ambasadorem Gminy Domaniewice. Również lekkoatleci mogą poszczycić się wysokimi wynikami sportowymi szczególnie w rzucie młotem, oszczepem, pchnięciu kulą oraz w skoku wzwyż;
- Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Asik" z/s w Domaniewicach prowadzący zajęcia dla siatkarzy.

Do dyspozycji sportowców są dwa boiska piłkarskie, boisko wielofunkcyjne, bieżnia, hala sportowa, zaś w okresie zimowym lodowisko. Dobre wyposażenie bazy sportowej pozwala na prowadzenie zajęć i osiąganie wysokich wyników.

W celach rekreacyjnych mieszkańcy Gminy mają do dyspozycji ww. obiekty sportowe oraz siłownie zewnętrzne, zaś dzieci mogą korzystać z kilku placów zabaw.

Atrakcyjność turystyczna Gminy Domaniewice związana jest z walorami środowiskowymi i krajobrazowymi:

- tereny rekreacyjne w okolicy miejscowości Lisiewice;
- zabytki w miejscowości Domaniewice, (chętnie odwiedzane przez mieszkańców województwa łódzkiego);
- Wzgórza Domaniewickie, tworzące zalesiony grzbiet wznoszący się do 40 m nad poziom otoczenia, stanowiące urozmaicenie dość monotonnego krajobrazu Gminy.

Brak jest centrum informacji turystycznej, gospodarstw agroturystycznych i bazy noclegowej. Ograniczoną bazę gastronomiczną w miejscowości Domaniewice stanowi jedyna restauracja „U Pana Tadeusza".

Przez tereny Gminy Domaniewice przebiegają ciekawe szlaki rowerowe oraz szlak pieszy:

- Szlak pieszy Łowicz – Jastrzębia – Pilaszków – Dąbkowice Górne – Jezioro Okręt – Błota Krępskie – Domaniewice. Powrót z przystanku PKS z Domaniewic
- Jezioro Okręt w obrębie Wału Dąbkowickiego (na wysokości Dąbkowic Górnych).
- cmentarzysko pogańskie,
- barokowa kaplica z 1631-33 r. z fundacji mieszczan krakowskich - Jakuba i Wojciecha Celestów. W jej wnętrzu znajduje się oryginalny prospekt organowy z roku 1759 w kształcie orła w koronie, z rozpostartymi skrzydłami, uważany za jeden z najciekawszych prospektów organowych na świecie.
- Szlak rowerowy „Dwory i kościoły" liczący 123 km (w tym 13 nieutwardzonej powierzchni), obejmujący głównie miejsca związane są z historią Marii Walewskiej, Józefa Chełmońskiego, Władysława Grabskiego;.
- Szlak rowerowy „Szable i bagnety" liczący 119 km (w tym 40 km nieutwardzonej nawierzchni). dotyczący miejscowości, w których znajdują się miejsca związane z najważniejszymi wydarzeniami historycznymi w dziejach regionu i kraju - powstań narodowych oraz obu wojen światowych.
- ośrodki jeździeckie rozlokowane na trasie Łódzkiego Szlaku Konnego, m.in. Gospodarstwo rolne Skaratki.
- szlak turystyczny Polski Walczącej – Armii Krajowej.

Podniesienie atrakcyjności turystycznej Gminy Domaniewice jest jednym z celów jaki został postawiony przed powołaną do istnienia w 2015 r. Lokalną Grupą Działania „Ziemia Łowicka". Nadrzędnym celem LGD jest rozwój terenów wiejskich i aktywizacja społeczności lokalnej z obszaru powiatu łowickiego. W dokumencie zostało zapisane, iż „LGD „Ziemia Łowicka" zgodnie ze statutem jako główne cele zakłada: promocję obszarów wiejskich, w szczególności położonych w gminach: Bielawy, Domaniewice, Zduny, Kiernozia, Chąśno, Kocierzew Południowy, Łowicz, Nieborów".

2.8. Ochrona zdrowia

Podmiot Wanda Romańska-Demczuk NZOZ Praktyka Lekarza Rodzinnego funkcjonuje na terenie miejscowości Domaniewice od 19 lat. Świadczy usługi mieszkańcom

w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. Posiada jedną placówkę w mieście Domaniewice przy ul. Głównej 9**,** z miejscem na pozostawienie samochodu, z windami, klimatyzacją. Siedziba posiada: podjazd dla osób na wózkach, toalety dostosowane dla pacjentów niepełnosprawnych, windę zaprojektowaną dla osób niepełnosprawnych. Można dojechać do placówki autobusem linii "0".

Świadczeniodawca zatrudnia wielu lekarzy specjalistów, między innymi z dziedzin: Medycyna rodzinna, Położnictwo rodzinne, Pielęgniarstwo rodzinne oraz Położnictwo i ginekologia. Placówka posiada wynegocjowane kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia na następujące usługi medyczne: Świadczenia Pielęgniarki Szkolnej udzielane w ramach Grupowej Profilaktyki Fluorkowej, Świadczenia Położnej POZ, Świadczenia Lekarza POZ oraz Świadczenia Pielęgniarki Szkolnej. Udostępniony jest kontakt e-mail: nzozdomaniewice@poczta.onet.pl.

W ramach podstawowej opieki zdrowotnej WANDA ROMAŃSKA-DEMCZUK NZOZ Praktyka Lekarza Rodzinnego zatrudnia:

3 lekarzy rodzinnych,

1 lekarza specjalistę chorób wewnętrznych,

1 lekarza pediatrę,

2 pielęgniarki środowiskowo-rodzinne,

1 pielęgniarkę medycyny szkolnej,

1 położną środowiskowo-rodzinną,

1 fizjoterapeutkę.

Opiekę stomatologiczną świadczy Prywatny Gabinet Stomatologiczny Grażyna Kruk.

Według danych NZOZ, głównymi problemami zdrowotnymi mieszkańców gminy Domaniewice w latach 2014-2017 były:

- choroby układu krążenia,
- choroby kręgosłupa,
- cukrzyca,
- przeziębienia, grypa i infekcje grypopodobne.

W Poradni Lekarza Rodzinnego Wanda Romańska-Demczuk realizowano programy profilaktyki:

- chorób układu krążenia,
- gruźlicy,

- wczesnego wykrywania raka szyjki macicy (program zakończono w 2015 r. z powodu braku personelu i zamknięcia poradni położniczo-ginekolgicznej).

Programy profilaktyczne były realizowane i finansowane na podstawie umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia.

W opinii Świadczeniodawcy usług medycznych wskazane byłoby wprowadzenie programów profilaktycznych w zakresie:

- szczepień przeciwko grypie dla osób starszych,
- szczepień przeciwko meningokokom grupy B dla dzieci,
- szczepień przeciwko HPV,
- szczepień przeciwko WZW typu C (HCV),
- programu profilaktyki próchnicy zębów u dzieci,
- grupowych ćwiczeń fizycznych u osób starszych.

NZOZ w Domaniewicach współpracuje z GOPS w zakresie opieki nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi, promowania zdrowego trybu życia, realizacji programów profilaktycznych.

2.9. Bezpieczeństwo

W obszarze bezpieczeństwa mieszkańców gminy działa Ochotnicza Straż Pożarna i Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu obsługująca teren Gminy Domaniewice. W siedzibie Urzędu Gminy pełni dyżur Dzielnicowy przez 3 dni w tygodniu.

W strukturze OSP funkcjonują drużyny złożone z osób dorosłych obu płci i Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze (MDP). Według danych za 2014 r. drużyny OSP liczyły 400 członków w wieku 18-65 l., w tym 362 mężczyzn i 38 kobiet. Drużyny składały się z:

- 309 mężczyzn w wieku 18-65 l.,
- 23 mężczyzn w wieku 65+,
- 36 kobiet, w tym 19 członkiń w dwóch Kobiecych Drużynach Pożarniczych (KDP),
- 103 członków zwyczajnych OSP w wieku 18-65 l., którzy mogą brać bezpośredni udział w akcjach ratowniczo-gaśniczych,
- 5 członków wspierających (w tym 2 kobiety)
- 27 członków honorowych.

Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze (MDP) liczyły ogółem 27 członków, w tym 19 chłopców i 8 dziewcząt. Po opuszczeniu MDP tylko 1 mężczyzna pozostał w OSP jako aktywny strażak.

Strażacy ochotnicy OSP zostali wyszkoleni jako ratownicy OSP, kierowcy konserwatorzy sprzętu ratowniczego, pilarze do drewna, pilarze do stali i betonu oraz w zakresie ratownictwa technicznego, kierowania ruchem drogowym, kwlifikowanej pierwszej pomocy, działań przeciwpowodziowych i ratownictwa na wodach, zabezpieczenia lądowania LPR.
Działania ratownicze w roku sprawozdawczym przedstawiono w tabeli 6.

Tabela 6. Działania ratownicze OSP w gminie Domaniewice

Zdarzenia	Liczba wyjazdów	Liczba ratowników
pożary	25	152
miejscowe zagrożenia ogółem:	54	329
-wypadki drogowe	7	41
-akcje powodziowe	22	141
-wichury	13	72
inne zagrożenia	12	75

Źródło: https://www.osp.org.pl/2005/gmina.php [07.02.2018]

Działania policji w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom obejmują:

- interwencje,
- monitoring rodzin z problemem przemocy,
- informowanie o konsekwencjach i procedurach w przypadku niewłaściwych zachowań,
- współpracę z instytucjami działającymi na terenie gminy.

W 2016 r. w gminie Domaniewice stwierdzono szacunkowo 81 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 17,41 przestępstw. Jest to wartość nieznacznie mniejsza od wartości dla województwa łódzkiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Domaniewice wynosił 75,40% i był znacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa łódzkiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski.

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Domaniewice najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 8,54 (wykrywalność 58%) oraz o charakterze gospodarczym - 6,47 (wykrywalność 91%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa przeciwko mieniu - 6,82 (48%), drogowe - 1,56 (97%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,25 (80%).

Tabela 7. Przestępstwa stwierdzone (oszacowanie) w gminie Domaniewice

Przestępstwa	Rok				
	2012	2013	2014	2015	2016
Kryminalne	81	64	48	49	40
Przeciwko mieniu	53	44	36	35	32
Gospodarcze	20	25	11	9	30
Drogowe	25	20	8	9	7
Przeciwko życiu i zdrowiu	3	2	2	2	1
Ogółem	**130**	**114**	**71**	**71**	**81**

Źródło: GUS, 31.XII.2016. Opracowanie własne

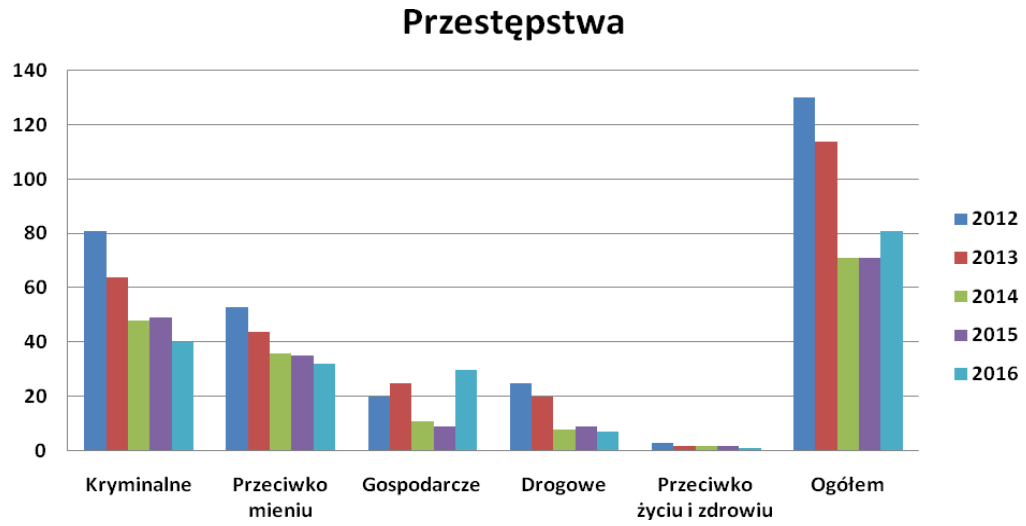

Główny Urząd Statystyczny udostępnia statystyki przestępstw jedynie dla powiatów, dlatego prezentowane dane są wartościami szacunkowymi bazującymi na ilości mieszkańców powiatu oraz mieszkańców gminy Domaniewice.

Wykrywalność przestępstw w gminie Domaniewice przedstawiono w tabeli 8.

Tabela 8. Wykrywalność przestępstw

Odsetek wykrywalności przestępstw	Rok				
	2012	2013	2014	2015	2016
Kryminalne	71,8%	65,9%	64,1%	63,4%	58,2%
Gospodarcze	94,0%	92,2%	79,6%	70,0%	91,3%
Drogowe	99,8%	100,0%	99,3%	99,3%	97,6%
Ogółem	**81,4%**	**78,7%**	**71,7%**	**70,4%**	**75,4%**

Źródło: GUS, 31.XII.2016 . Opracowanie własne

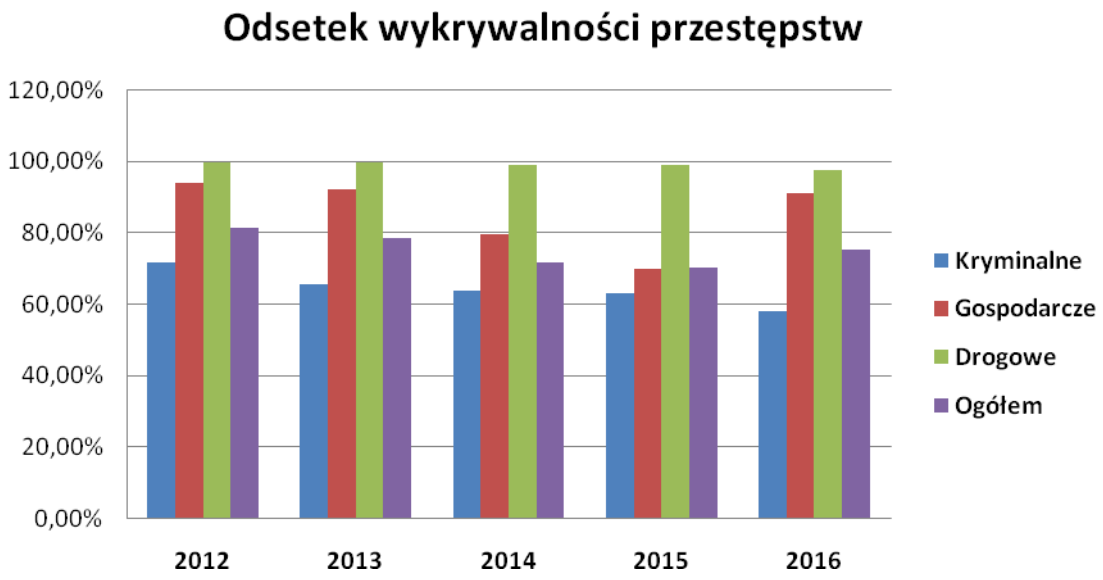

Według danych GUS największa wykrywalność czynów karalnych dotyczy przestępstw drogowych i gospodarczych, natomiast spada wykrywalność przetępstw kryminalnych. Brakuje danych dotyczących wykrywalności przestępstw przeciwko mieniu oraz przeciwko życiu i zdrowiu[9].

W strukturze GOPS funkcjonuje Punkt Konsultacyjno-Wspierający powołany do działań wspierających rodziny z problemami uzależnień i przemocy oraz osoby potrzebujące pomocy i wsparcia w innych obszarów życia. Urząd Gminy w trosce o bezpieczeństwo mieszkańców finansuje działalność Punktu Konsultacyjno-Wspierającego. Kuratorzy Sądowi monitorują środowiska, w których na skutek występujących problemów doszło do orzeczeń i postanowień sądowych.

2.10.Organizacje pozarządowe

Trzeci sektor ma istotne znaczenie dla aktywizacji i integracji społecznej w środowisku lokalnym, ponieważ działalność statutowa organizacji pozarządowych opiera się głównie na wolontariacie i zaangażowaniu osób zainteresowanych sferą życia społecznego, która jest ich pasją albo dotyczy problemów, które ich bezpośrednio dotykają lub pobudzają ich wrażliwość na trudne sytuacje losowe środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją. Wolontariusze angażując się w działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych nabywają wiedzy i umiejętności życiowej, co pozwala im na

[9] http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Domaniewice#ixzz58z0mluvv

odważne podejmowanie decyzji i podnoszenie kompetencji społecznych przydatnych w karierze zawodowej i życiu osobistym. W przypadku wolontariuszy wiele problemów rzekomo „nierozwiązywalnych" udaje się rozwiązać. Działalność niekomercyjna uczy ludzi wrażliwości społecznej i rozwija zdolność empatii w relacjach interpersonalnych.
Na terenie Gminy Domaniewice działa wiele Organizacji Społecznych:

- Ochotnicze Straże Pożarne w: Domaniewicach, Krępie, Skaratkach, Reczycach, Rogóźnie, Sapach, Stroniewicach, Srzebieszewie;
- Grupa AA dla osób uzależnionych od alkoholu „Przeminęło w wiatrem" utworzona w 1999 r. z siedzibą w GOK Domaniewice;
- Młodzieżowy Klub Abstynencki „Exodus" działający przy Parafii pw. św. Bartłomieja Apostoła w Domaniewicach;
- Koła Gospodyń Wiejskich;
- Stowarzyszenie Aktywny Senior.

Działalność trzeciego sektora w gminie Domaniewice obejmuje różne sfery życia społecznego. Stowarzyszenie Aktywny Senior skupia osoby w wieku emerytalnym, promuje aktywne formy spędzania czasu, podejmuje inicjatywy lokalne, świadczy pomoc wzajemną, włącza się w działania profilaktyczne, współpracuje ze szkołami na rzecz integracji międzypokoleniowej.

Parafia Rzymskokatolicka pw. św Bartłomieja Apostoła promuje życie w trzeźwości, prowadzi zbiórki żywności w ramach akcji dobroczynnej, organizuje czas wolny dla dzieci i młodzieży, wspiera działalność formacji młodzieżowej Ruchu Światło-Życie "Exodus".
Samorząd gminy wspiera wszelkie inicjatywy promocji regionu, przydziela dotacje z budżetu, umożliwia korzystanie z infrastruktury, udostępniając teren imprez na wolnym powietrzu, boiska i sale przeznaczone na zajęcia grupowe. Organizacje parafialne organizują zajęcia w swoich obiektach.

Gmina Domaniewice przystąpiła do stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemia Łowicka" (LGD ZŁ), która włącza się w proces budowy Lokalnej Strategii Rozwoju. Podczas każdego spotkania partnerów omawiana jest działalność LGD „Ziemia Łowicka" oraz założenia Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 na podstawie przeprowadzonej analizy słabych i mocnych stron terenu gminy.

III DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE DOMANIEWICE

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaniewicach jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać z wykorzystaniem własnych środków, możliwości i uprawnień. Podstawowym zadaniem Ośrodka jest:

- zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin w środowisku lokalnym;
- umożliwianie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka;
- działanie na rzecz usamodzielniania osób i rodzin, ich stabilizacji i integracji ze środowiskiem;
- pomoc w zapobieganiu trudnym sytuacjom życiowym;
- podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin;
- upowszechnianie aktywnej integracji.

Do form działania Ośrodka należą w szczególności:

- pomoc środowiskowa złożona z zespołu działań służących stworzeniu warunków do właściwego funkcjonowania osób i rodzin w miejscu zamieszkania,
- pomoc instytucjonalna polegająca na zapewnieniu specjalistycznej opieki osobom całkowicie lub częściowo niezdolnym do samodzielnej egzystencji w miejscu zamieszkania.

Zadania Ośrodka obejmują w szczególności:

- diagnostykę indywidualną i środowiskową dla celów pomocy społecznej, polegającą na rozpoznawaniu i analizowaniu potrzeb oraz sytuacji życiowej oraz materialnej jednostek i ich rodzin, jak też wszelkich uwarunkowań środowiskowych;
- sporządzanie planów rozwoju wszelkich form świadczeń i usług z zakresu pomocy społecznej oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie;
- bezpośrednie udzielanie świadczeń w formie pieniężnej, rzeczowej i usługowej, w tym świadczenie usług opiekuńczych w domu klienta;
- pośrednie udzielanie świadczeń poprzez zlecanie ich do wykonania innym instytucjom, organizacjom społecznym bądź osobom fizycznym w ramach środków z budżetu oraz nadzorowanie sposobu i jakości wykonywania tych świadczeń;
- współdziałanie w podejmowaniu wspólnych inicjatyw i zadań z zakresu pomocy społecznej;
- aktywizacja środowiska lokalnego na rzecz pomocy społecznej;

7. wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Przedmiotem działania Osrodka jest realizacja zadań własnych gminy i zadań zleconych.

1. Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

a - opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,

b - sporządzanie oceny zasobów pomocy społecznej,

c - udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,

d - przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,

e - przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,

f - przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,

g - przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych,

h - przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego,

i - opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,

j - praca socjalna,

k - organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,

l- prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych,

m - dożywianie dzieci,

n - sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,

o - kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,

p - pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,

r - sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,

s - utworzenie i utrzymanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników,

t- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,

u - opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia,

2. Zadania własne gminy obejmują:

a - przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,

b - przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,

c - prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,

d - podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminnych, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych oraz uczestnictwo w programach unijnych,

e - współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach, poradnictwa zawodowego i o szkoleniach,

f - obsługa organizacyjno-techniczna zespołu interdyscyplinarnego,

g - praca z rodziną.

2. Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

a - organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,

b - przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną,

c - prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,

d - przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielania schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczpospolitej Polskiej,

e - wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki,

f - przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych w tym zasiłków rodzinnych łącznie z dodatkami oraz zasiłków,

g - opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia za osobę otrzymującą świadczenie pielęgnacyjne,

h - przyznawanie i wypłacanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego,

i - prowadzenie postępowań i wydawanie decyzji w sprawach wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej,

j - zgłaszanie do biura informacji gospodarczej informacji o zobowiązaniach dłużników alimentacyjnych,

k - diagnozowanie środków finansowych na wypłatę świadczeń rodzinnych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

GOPS współdziała:

- w celu realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej z Wojewodą, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, samorządem terytorialnym i jego organami wykonawczymi oraz innymi instytucjami prowadzącymi działalność socjalną a także policją, prokuraturą rejonową, sądami;
- na zasadzie partnerstwa z funkcjonującymi na terenie gminy organizacjami społecznymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami i związkami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Ustawa o pomocy społecznej w art. 7 przewiduje udzielenie pomocy społecznejw szczególności z powodu ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, długotrwałej lub ciężkiej choroby niepełnosprawności, problemów wieku geriatrycznego, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej i ekologicznej.

W związku z powyższym diagnoza problemów społecznych w gminie Domaniewice oparta zostanie na dokładnej analizie przyczyn przyznawania pomocy społecznej oraz na analizie funkcjonowania rodzin w środowisku lokalnym.

3.1.1. Ubóstwo

Pojęcie ubóstwa w niniejszej strategii pojmowane jest jako zjawisko społeczne, które polega na braku dostatecznych środków materialnych do zaspokojenia potrzeb życiowych jednostki lub rodziny. Ubóstwo odnosi się do osób, rodzin i grup, których środki materialne, kulturowe i socjalne są ograniczone w takim stopniu, że poziom ich życia obniża się poza akceptowane minimum w kraju zamieszkania. Istnieją trzy typy ubóstwa: ekonomiczne, społeczne i polityczne. W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej osoby ubiegające się o udzielenie pomocy muszą spełnić jeden z warunków, jakim jest kryterium dochodowe. Dla osoby samotnie gospodarującej wynosi ono 634.00 zł., dla osoby w rodzinie wynosi 514.00 zł. Ubóstwo jest jednym z czynników wpływającym na zjawisko wykluczenia społecznego. Wykluczenie społeczne jest sytuacją uniemożliwiającą lub w sposób znaczny utrudniającą jednostce lub grupie (zgodnie z obowiązującym prawem) pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych, infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Wykluczenie społeczne to brak lub ograniczenie możliwości uczestniczenia, wypełniania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych i rynków, które powinny być dostępne dla wszystkich, a w szczególności dla osób ubogich. Wykluczenie dotyczy jednostek i rodzin, które:

- żyją w niekorzystnych warunkach materialnych /ubóstwo materialne;
- nie posiadają odpowiednich kwalifikacji umożliwiających wejście na rynek pracy;
- nie potrafią się dostosować się do zmieniających się warunków społeczno-ekonomicznych;
- posiadają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych zasobów społecznych na skutek niepełnosprawności, uzależnienia, długotrwałej choroby lub innych cech indywidualnych
- są przedmiotem niszczącego działania innych osób: przemocy, szantażu, agresji.

Tabela 9. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w gminie Domaniewice z powodu ubóstwa w latach 2012-2016

	Ubóstwo				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Liczba rodzin	3	2	2	4	5

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

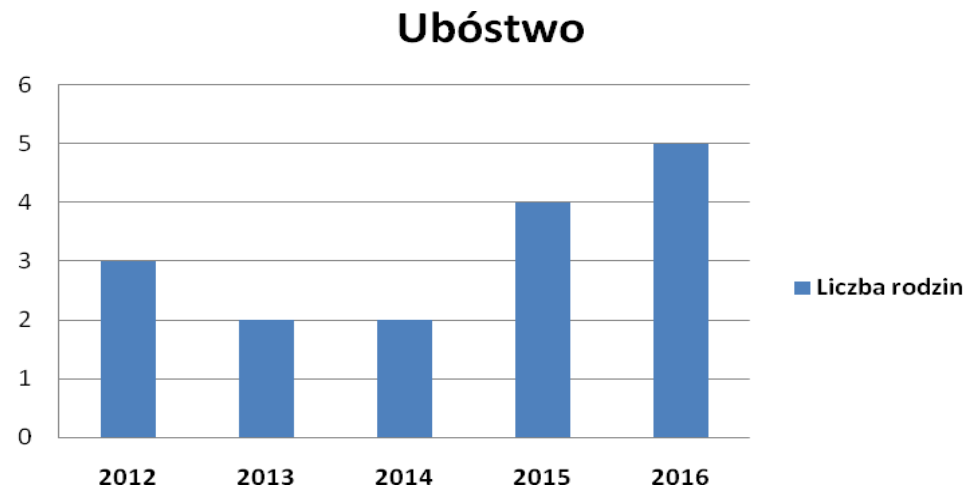

Tabela 10. Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy GOPS w gminie Domaniewice z powodu ubóstwa w latach 2012-2016.

	Ubóstwo				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Liczba osób w rodzinach	3	2	2	6	9

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

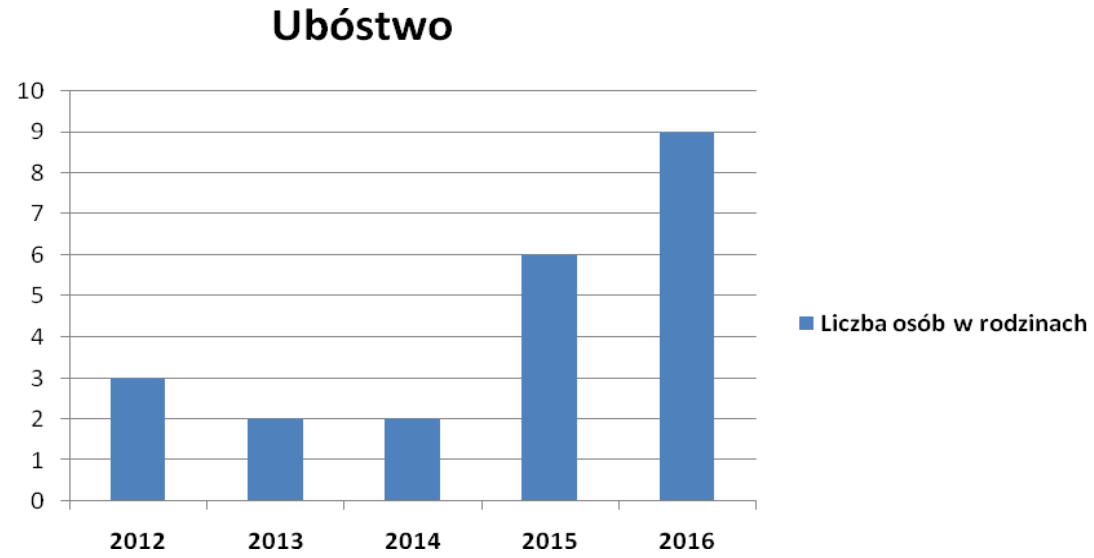

3.1.2.Bezrobocie

Bezrobocie stanowi jeden z najtrudniejszych problemów społeczno-gospodarczych. Bezrobocie występuje wówczas, gdy liczba osób poszukujących pracy jest większa niż liczba ludzi zdolnych do pracy, chcących pracować i akceptujących istniejący poziom wynagrodzeń. Przyczyną dużego wzrostu bezrobocia stała się recesja ekonomiczna, niedostosowanie

kwalifikacji osób poszukujących pracy do ofert rynku pracy, wprowadzenie nowych technologii oszczędzających pracę ludzką, restrukturyzacja przemysłu.

Skutkami bezrobocia dla większości osób bezrobotnych są: pogorszenie standardu życia, izolacja społeczna, problemy z zagospodarowaniem wolnego czasu, zaniechanie uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym. Bezrobocie prowadzi również do wzrostu przestępczości i pogłębiającego się ubóstwa.

W ujęciu ekonomicznym bezrobocie jest stanem na rynku pracy, gdzie przy danym poziomie płac osoby zdolne do pracy i chcące pracować nie mogą znaleźć zatrudnienia. W praktyce pojęciem bezrobocia posługujemy się w odniesieniu do osób niezatrudnionychi nie prowadzących działalności gospodarczej, a jednocześnie znajdujących się w grupie aktywnej zawodowo. Ludność aktywna zawodowo to wszystkie osoby w wieku produkcyjnym, gotowe i zdolne do podjęcia pracy.

Do aktywnych zawodowo nie można zaliczać:

- osób uczących się
- emerytów i rencistów,
- osób niepełnosprawnych,
- niezdolnych do podjęcia zatrudnienia,
- osób aresztowanych i odbywających karę pozbawienia wolności,
- osób, które nie poszukują pracy, mimo iż nie posiadają zatrudnienia[10].

Tabela 11. Bezrobocie w gminie Domaniewice

Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
bezrobotni ogółem	208	181	153	169	115
długotrwale bezrobotni ogółem	82	100	72	89	74
bezrobotni z prawem do zasiłku	20	24	24	31	12

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

[10] *ABC przedsiębiorczości*, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2009, s. 140.

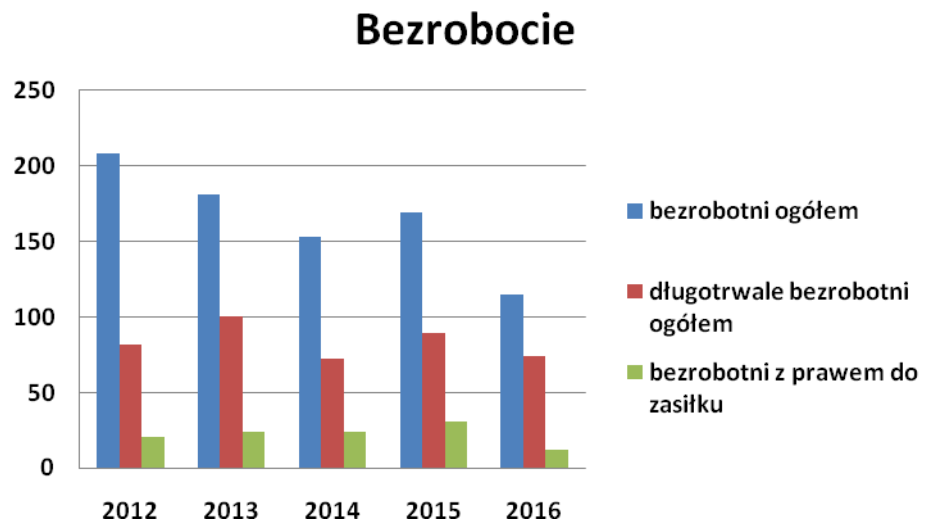

Tabela 12. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w gminie Domaniewice z powodu bezrobocia w latach 2012-2016

	Bezrobocie				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Liczba rodzin	39	39	46	42	38

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

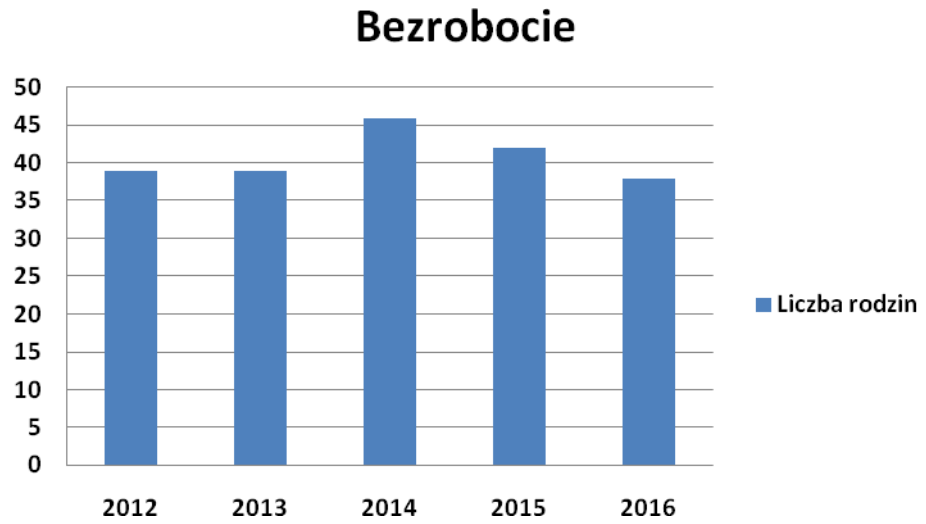

Tabela 13. Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy GOPS w gminie Domaniewice z powodu bezrobocia w latach 2012-2016

	Bezrobocie				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Liczba osób w rodzinach	112	102	133	101	90

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

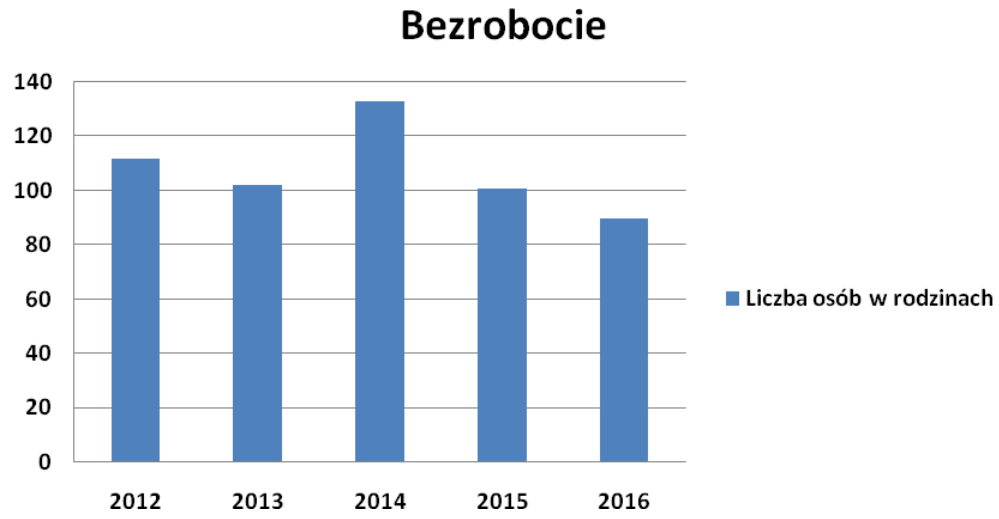

3.1.3. Niepełnosprawność

Według ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza niezdolność do pracy w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z funduszu ubezpieczeń społecznych albo zaliczenie do grupy inwalidów, lub legitymowanie się stopniem niepełnosprawności w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych. Niepełnosprawność to czynnik, który powoduje pogorszenie się kondycji finansowej osób i rodzin. Sytuację tą powodują wydatki na leczenie i rehabilitacje. Często osoba niepełnosprawna traci prace a pozyskana renta jest niska. Również dla rodziny niepełnosprawność stanowi sytuację kryzysową. W związku z tym osoby i rodziny wymagają wsparcia finansowego i emocjonalnego.

Niepełnosprawność to każde ograniczenie bądź niemożność prowadzenia aktywnego życia w sposób lub w zakresie uznawanym za typowy dla człowieka[11].

Tabela 14. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w gminie Domaniewice z powodu niepełnosprawności w latach 2012-2016

	Niepełnosprawność				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Liczba rodzin	39	36	29	38	29

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

[11] M. Napierala i in., *Rehabilitacja a aktywność fizyczna – podstawowe zagadnienia*, Wyższa Szkoła Gospodarki, Bydgoszcz 2010, s. 122.

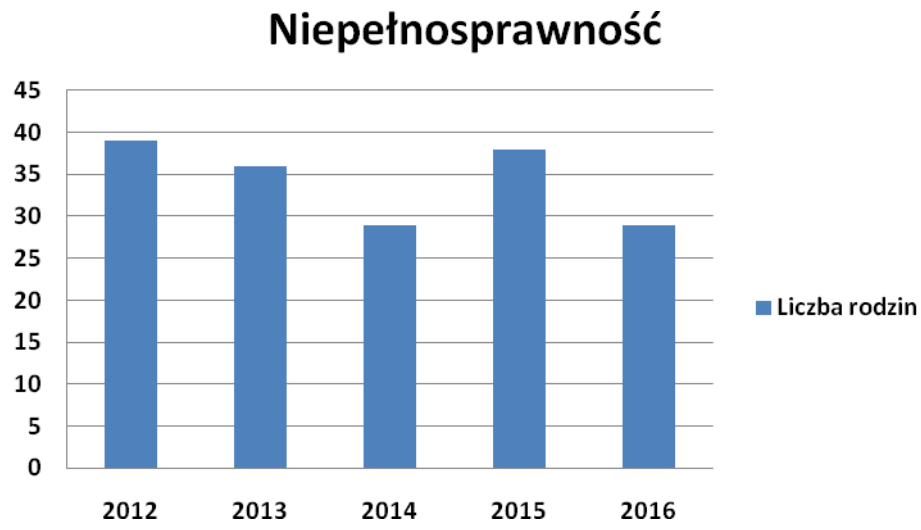

Tabela 15. Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy GOPS w gminie Domaniewice z powodu niepełnosprawności w latach 2012-2016

	Niepełnosprawność				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Liczba osób w rodzinach	94	86	74	81	60

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

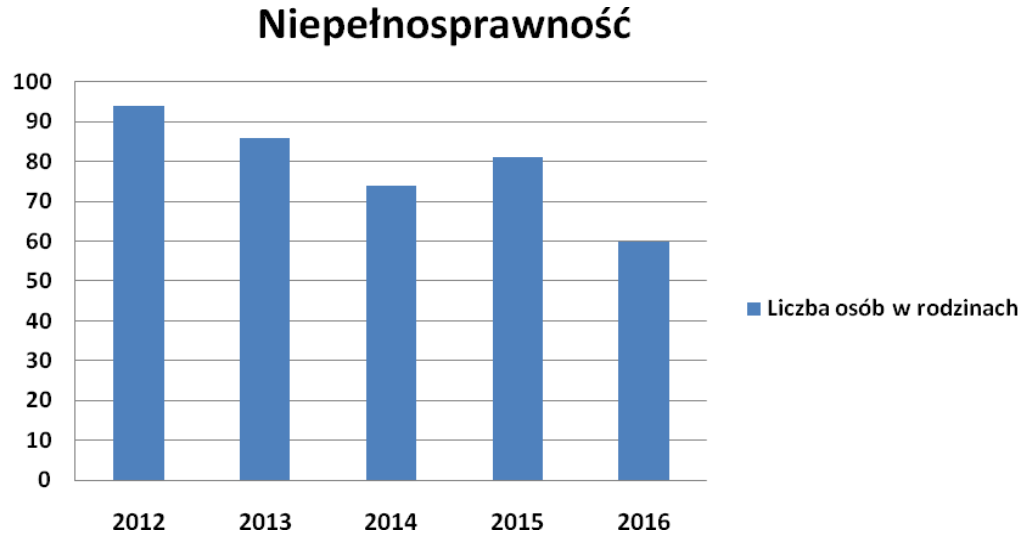

3.1.4. Długotrwała lub ciężka choroba

Kolejnym problemem społecznym są choroby nie tylko długotrwałe ale i o przebiegu ciężkim. Osoby oraz rodziny, które dotyka ten problem borykają się z brakiem środków finansowych nie tylko na zakup podstawowych leków, środków opatrunkowych, ale też na dojazdy do placówek służby zdrowia, do poradni specjalistycznych.

Długotrwała choroba oznacza utrudnienie, ograniczenie lub uniemożliwienie w pełni sprawnego funkcjonowania w środowisku z uwagi na stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy.

Tabela 16. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w gminie Domaniewice z powodu długotrwałej choroby w latach 2012-2016

	Długotrwała/ciężka choroba				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Liczba rodzin	33	26	30	43	30

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

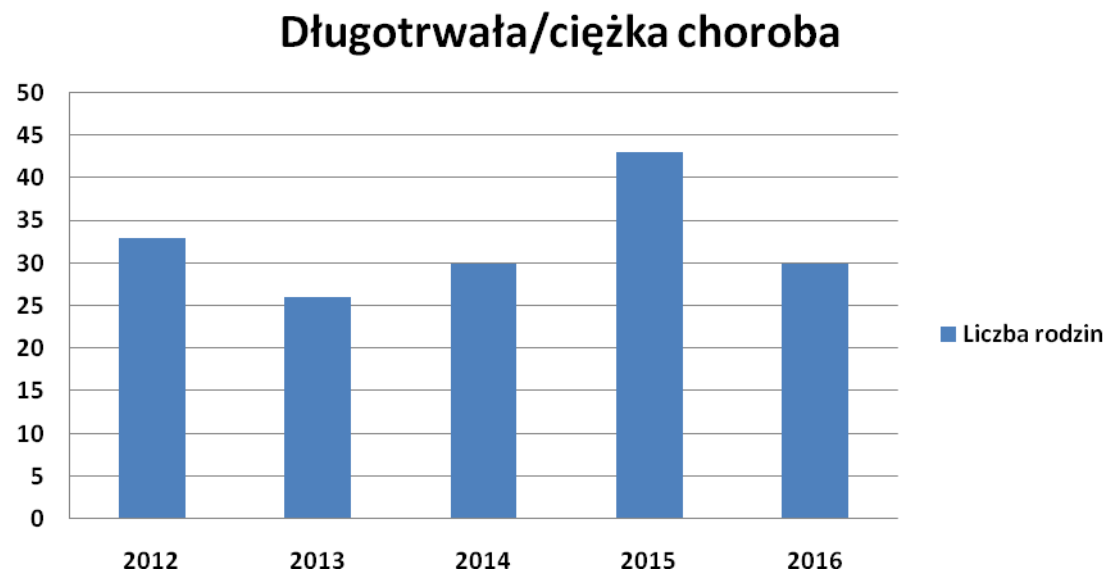

Tabela 17. Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy GOPS w gminie Domaniewice z powodu długotrwałej choroby w latach 2012-2016.

	Długotrwała/ciężka choroba				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Liczba osób w rodzinach	86	79	94	110	79

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

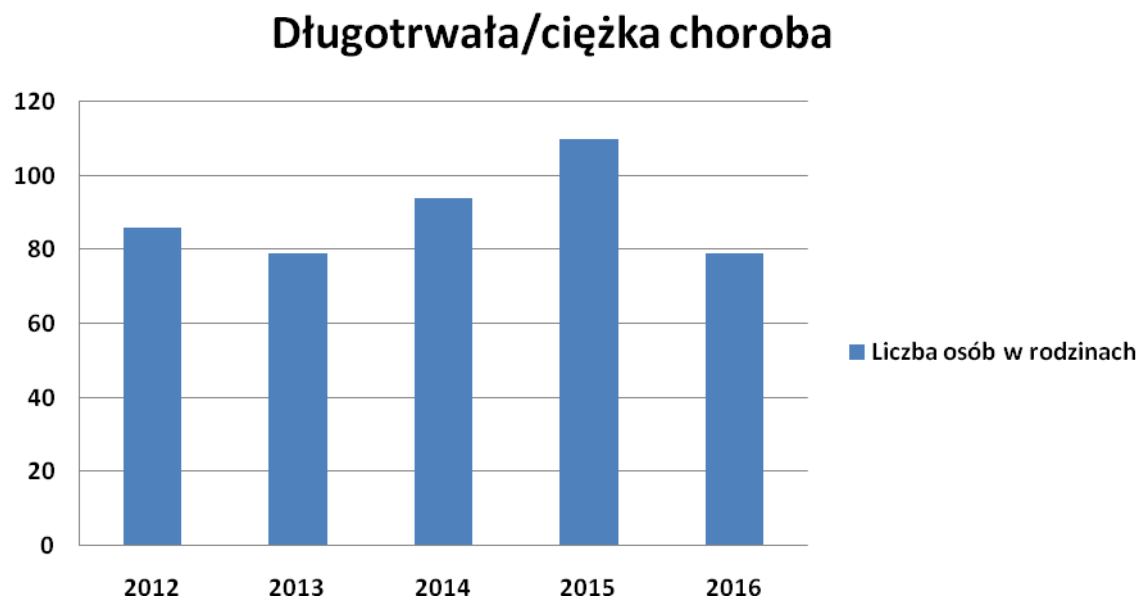

3.1.5. Alkoholizm

Uzależnienie od alkoholu, czyli alkoholizm, jest chorobą, która zaczyna się i rozwija często bez świadomości zainteresowanej osoby. Polega na niekontrolowanym piciu napojów alkoholowych i może doprowadzić do przedwczesnej śmierci.

Objawy tej choroby to przede wszystkim takie zjawiska jak:

- zmiana tolerancji na alkohol,
- objawy abstynencyjne,
- subiektywne poczucie łaknienia alkoholu,
- koncentracja życia wokół picia,
- utrata kontroli nad piciem,
- zaburzenia pamięci i świadomości,
- nawroty picia po próbach utrzymania okresowej abstynencji.

O uzależnieniu od alkoholu możemy mówić wówczas, gdy co najmniej 3 spośród wymienionych objawów występowały, co najmniej przez 1 miesiąc w ciągu ostatniego roku. Za rodzinę z problemem alkoholowym uważa się rodzinę, w której jedna osoba pije w sposób przynoszący szkodę. Jedna osoba pijąca w sposób destruktywny dostarcza wszystkim członkom rodziny problemów życiowych, uczuciowych, a także finansowych. Sprawia to, że cała rodzina boryka się z szeroko rozumianym problemem alkoholowym. Dzieci stawiane są na drugim miejscu, ponieważ wszystko „kręci się" wokół zachowania alkoholika[12].

[12] S. Kozak, *Patologie wśród dzieci i młodzieży*, Difin, Warszawa 2007, s. 173.

Alkoholizm w rodzinie należy do tych zjawisk, których zasięg i stopień szkodliwości jest bardzo duży. Nadużywanie alkoholu jest w Polsce od dawna poważnym problemem społecznym. Zjawisko to powoduje szereg napięć w rodzinie i zwykle pogarsza sytuację ekonomiczną rodziny. Jest często przyczyną dezintegracji i rozpadu rodziny[13].

Tabela 18. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w gminie Domaniewice z powodu alkoholizmu w latach 2012-2016

	Alkoholizm				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Liczba rodzin	6	7	6	6	4

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

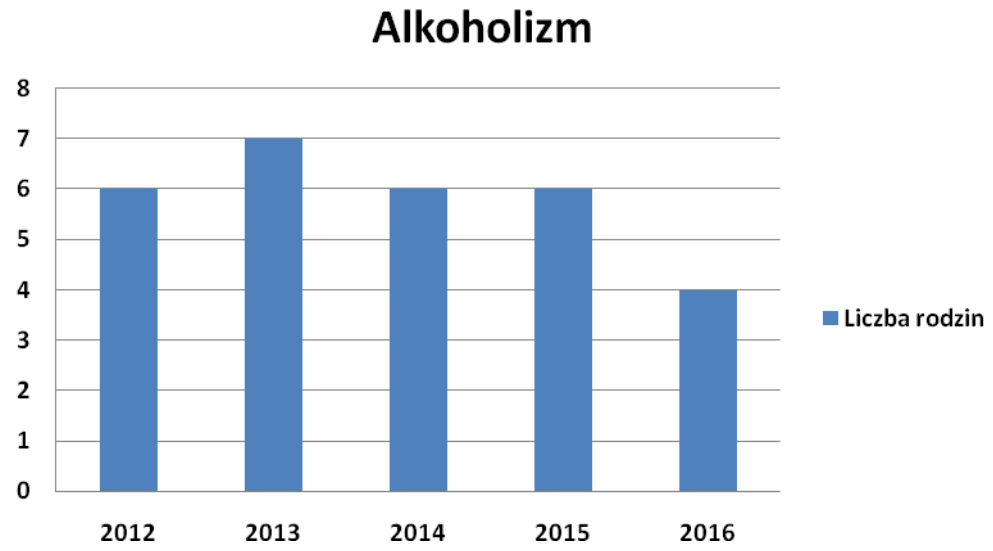

Tabela 19. Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy GOPS w gminie Domaniewice z powodu alkoholizmu w latach 2012-2016

	Alkoholizm				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Liczba osób w rodzinach	26	30	26	22	18

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

[13] S. Badora, i inni, *Rodzina i formy jej wspomagania*, Impuls, Kraków 2001, s. 57.

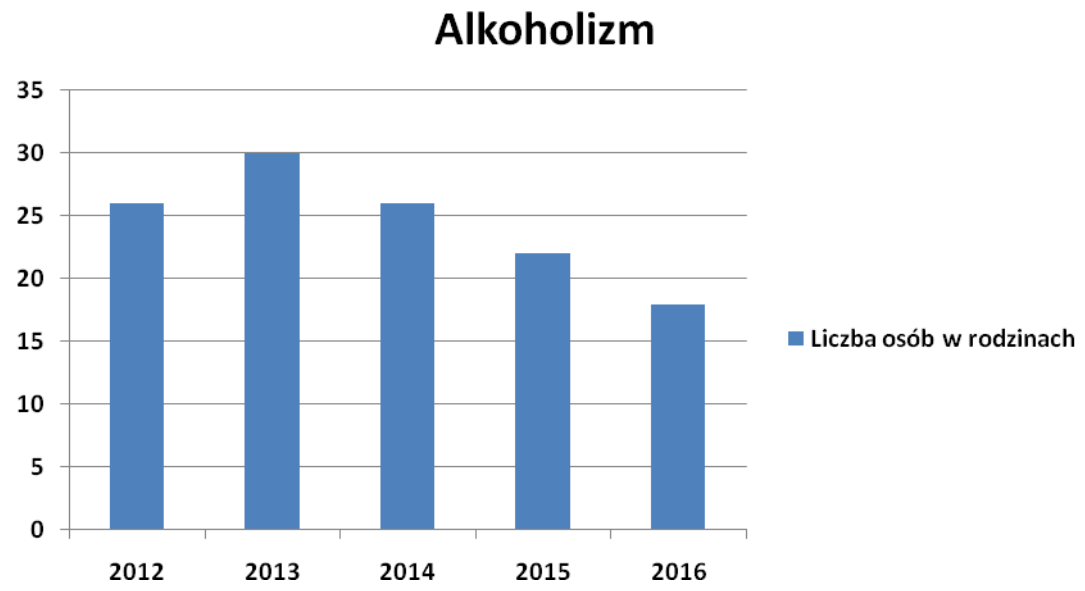

Przeprowadzone badania środowiskowe wśód mieszkańców gminy Domaniewice w zakresie diagnozy problemów społecznych w obszarze uzależnień zostaną przedstawione w odrębnym dokumencie.

W strukturze GOPS funkcjonuje Punkt Konsultacyjno-Wspierający powołany do działań wspierających rodziny z problemami uzależnień i przemocy oraz osoby potrzebujące pomocy i wsparcia w innych obszarach życia.

Gmina Domaniewice realizuje Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zgodnie z celami Krajowego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przedstawiła realizację Gminnego Programu w okresie 2014-2017 w rocznych sprawozdaniach, które zostały udostępnione w celu opracowania niniejszego dokumentu.

W Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Domaniewicach ujęto 7 zadań zawartych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi:

Zadanie I – *Zwiększenie dostępności terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;*

Zadanie II – *Udzielenie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą;*

Zadanie III – *Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjno-edukacyjnej, w szczególności dla dzieci i młodzieży;*

Zadanie IV – *Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń, osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;*

Zadanie V – *Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13[1] i art 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;*

Zadanie VI – *Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej;*

Zadanie VII – *Instytucje i organizacje biorące udział w realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.*

Gminny program realizowano przy współudziale wielu instytucji i organizacji. Były to:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Domaniewicach;
- Urząd Gminy w Domaniewicach;
- Szkoła Podstawowa w Domaniewicach;
- Szkoła Podstawowa w Skaratkach;
- Gimnazjum Publiczne w Domaniewicach;
- Policja w Domaniewicach;
- Parafia Rzymskokatolicka pw św. Bartłomieja Apostoła w Domaniewicach;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Domaniewicach;
- Gminny Ośrodek Kultury w Domaniewicach;
- Wydział Rodzinny i Nieletnich Sądu Rejonowego w Łowiczu;
- Poradnia Leczenia Uzależnień w Łowiczu;
- Poradnia Leczenia Uzależnień w Głownie;
- Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Warszawie;
- Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi;
- Zespół Interdyscyplinarny na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaniewicach;
- Młodzieżowy lub Abstynencki działający przy Ruchu Światło-Życie "Exodus" w Domaniewicach.

W 2015 r. dołączyli do zespołu Kuratorzy Sądowi: zawodowi i społeczni przy Sądzie Rejonowym w Łowiczu, co powiększyło liczbę jednostek uczestniczących w programie z osiemnastu w 2014 r. do dziewiętnastu w 2015 r.

W 2016 r. dołączyli kolejni partnerzy programu:

- Gminna Ochotnicza Straż Pożarna;

- Kluby sportowe – LZS Vagat, Wiejski Klub Sportowy METEOR, Błyskawica, Ludowy Uczniowski Klub Sportowy "ASIK".

W 2017 r. dołączyło także do zespołu Stowarzyszenie Aktywny Senior.

Wykaz realizacji wytyczonych zadań w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (w latach 2014-2017) przedstawiono w tabeli 20.

Tabela 20. Realizacja zadań w zakresie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Domaniewicach.

Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	**Rok 2014**	**Rok 2015**	**Rok 2016**	**Rok 2017**
Liczba osób objętych terapią indywidualną i grupową w poradniach leczenia uzależnień	33	23	31	32
Liczba dzieci, młodzieży i dorosłych objętych działaniami proflaktycznymi, edukacyjnymi i informacyjnymi	1602	757	800	748
Liczba zrealizowanych programów profilaktyczno-edukacyjnych dla uczniów w szkołach	11	12	16	23
Liczba osób pijących alkohol, z którymi przeprowadzono rozmowy interwencyjno-motywujące do zaprzestania picia alkoholu	12	10	10	13
Liczba wniosków skierowanych do sądu o wydanie postanowienia celem zobowiązania osób do podjęcia leczenia odwykowego od alkoholu	10	6	13	21
Liczba osób objętych pomocą w Punkcie Konsultacyjno-Wspierającym	53	50	35	65
Liczba przeszkolonych osób zajmujących się rozwiązywaniem problemów alkoholowych	8	4	4	4

Źródło: Sprawozdania GOPS, mps. Opracowanie własne.

3.1.6. Narkomania

Narkomania zalicza się do typu uzależnień chemicznych. Obecnie na rynku znajduje się szeroka gama środków psychoaktywnych, do których dostęp mają coraz młodsze osoby. Jest to uwarunkowane rozwojem kontaktów za pomocą Internetu, który oprócz przestrzeni porozumiewania się stanowi źródło informacji na temat możliwości pozyskania substancji odurzających o nieznanym składzie chemicznym, co utrudnia ich zidentyfikowanie. Stwarza to coraz większe zagrożenie zdrowia i życia osób używających tych substancji, ponieważ w przypadku zatrucia grożącego utratą życia nie ma możliwości podania antidotum. Jest to tym bardziej niebezpieczne, że coraz częściej dochodzi do trwałych skutków zdrowotnych, prowadzących do uszkodzenia układu nerwowego i coraz liczniejszych przypadków zgonów po przyjęciu substancji nieznanego pochodzenia o niezidentyfikowanym składzie. Ponadto często osoby uzleżnione dla wzmocnenia oczekiwanego efektu odurzenia łączą środki psychoaktywne z alkoholem lub przyjmują jednocześnie kilka sudstancji. Dlatego problem uzależnienia od substancji odurzających stwarza dziś o wiele większe zagrożenie, w porównaniu z okresem, w którym dostępność tradycyjnych środków psychoaktywnych była ograniczona z powodu wysokiego kosztu zakupu, a w przypadku zatrucia identyfikacja składu chemicznego dawała możliwość udzielenia pomocy medycznej, co w wielu przypadkach

ratowało życie osoby będącej pod wpływem narkotyku. Skala zjawiska narkomanii nie jest zdiagnozowana w pełnym wymiarze, ponieważ zidentyfikowanie problemu możliwe jest często dopiero w momencie wystąpienia szkód zdrowotnych u osoby uzależnionej lub jej problemów z prawem.

Zjawisko narkomanii ogarnia coraz szersze rzesze ludzi i generuje coraz wyższe koszty związane z leczeniem i profilaktyką w skali globalnej. Osoby uzależnione oprócz ponoszonych szkód zdrowotnych, skupiają całą swoją energię, czas i środki na pozyskiwaniu substancji psychoaktywnej, zaniedbując wszystkie sfery życia zawodowego i osobistego, narażając się na utratę pracy, rodziny i konflikt z prawem. Osoby te tracąc źródła utrzymania trafiają do ośrodków pomocy społecznej jako ubogie, samotne lub bezdomne z powodu eksmisji za długi, bądź przucone przez rodzinę po odbyciu wyroku pozbawienia wolności. Niektórzy narkomani z powodów utraty zdrowia trafiają jako podopieczni do placówek opiekuńczo-leczniczych, a koszty ich utrzymania pokrywa budżet Państwa, czyli w efekcie skutki uzależnienia obciążają całe społeczeństwo[14].

Jednostki samorządu terytorialnego podejmują różne działania profilaktyczne w ramach realizacji gminnego programu przeciwdziałania narkomanii, adresowane do rodziców, nauczycieli, dzieci i młodzieży. Są to:

- programy profilaktyki narkomanii;
- zajęcia pozaszkolne dla dzieci i młodzieży;
- działalność profilaktyczno-wychowawcza świetlic socjoterapeutycznych i ognisk wychowawczych;
- programy profilaktyki selektywnej w miejscach o zwiększonym narażeniu na kontakt z narkotykami (kluby, dyskoteki, imprezy masowe);
- pomoc psychologiczna i prawna dla rodziców;
- programy skierowane do dzieci i młodzieży z grup ryzyka (ze środowisk zmarginalizowanych, zagrożonych demoralizacją, wykluczeniem społecznym oraz dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi);
- upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki narokmanii;
- prowadzenie kampanii edukacyjnych;
- współpraca z mediami;

[14] P. Prufer (red.), *Na krawędzi. Reperkusje zchowań ryzykownych w relacji do ciała,* Gorzów Wielkopolski 2016, s.160-161.

- szkolenia w zakresie profilaktyki narkomanii adresowane do pracowników pomocy społecznej, policji, straży miejskiej;
- finansowanie programów pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej w placówkach leczenia uzależnień;
- upowszechnianie informacji na temat placówek i programów dla osób uzależnionych;
- programy kierowane do specyficznych grup odbiorców (kobiet, matek z dziećmi, ofiar i sprawców przemocy);
- obozy i turnusy rehabilitacyjne;
- udzielanie świadczeń pomocy społecznej;
- szkolenia w zakresie problematyki narkomanii podnoszące kwalifiakcje innych grup zawodowych mających styczność z osobami uzależnionymi od narkotyków;
- badania ankietowe;
- konferencje i szkolenia dotyczące monitoringu.

W gminie Domaniewice występują przypadki narkomanii, o czym także piszą respondenci w przeprowadzonym badaniu ankietowym, jednak żadna z osób uzależnionych od narkotyków nie korzystała ze świadczeń GOPS.

GOPS w Domaniewicach został wyznaczony do roli koordynatora Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w drodze uchwał Rady Gminy w latach 2014-2017. Cele i działania ujęte w Programie określają wytyczne Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w trzech obszarach:

- profilaktyka;
- leczenie, rehabilitacja, ograniczenie szkód zdrowotnych i reintegracja społeczna;
- badania i monitoring.

Gminny Program realizowany był w obszarze profilaktyki, szczególnie profilaktyki uniwersalnej, której odbiorcami byli: dzieci, młodzież szkolna i osoby dorosłe. Partnerami realizującymi program były instytucje z terenu gminy Domaniewice:

- Szkoła Podstawowa w Skaratkach;
- Szkoła Podstawowa w Domaniewicach;
- Gimnazjum Publiczne w Domaniewicach;
- Gminny Ośrodek Kultury w Domaniewicach;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaniewicach;
- Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu Zespół IV OPK z/s w Domaniewicach;
- Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Apostoła Bartłomieja w Domaniewicach;

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Domaniewicach.

Program realizowano w formie pięciu zadań:

Zadanie I – *Zwiększenie dostępności terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem;*

Zadanie II – *Udzielanie rodzinom, w których występuje problem narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej;*

Zadanie III – *Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;*

Zadanie IV – *Wspomaganie instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii;*

Zadanie V – *Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.*

Zadanie V nie zostało zrealizowane, ponieważ nie było żadnych zgłoszeń od osób uzależnionych, które byłyby zainteresowane tą formą pomocy.

Program realizowano w zakresie zadań I – IV. Wykaz działań podejmowanych w okresie 2014-2017 przedstawiono w tabeli 21.

Tabela 21. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii

Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii	**Rok 2014**	**Rok 2015**	**Rok 2016**	**Rok 2017**
liczba osób objętych działaniami profilaktycznymi	587	655	660	450
liczba programów profilaktyczno-wych, edukacyjnych, środowiskowych	7	6	7	10

alternatywne formy spędzania czasu przez dzieci i młodzież				
ogółem	**18**	**31**	**108**	**111**
• kluby i koła sportowe	3	6	4	4
• inne formy: -szkolne koła zainteresowań (matematyczne, szachowe, plastyczne, teatralne, zajęcia artystyczne, zajęcia języka angielskiego), -wolontariat, akcje charytatywne na rzecz pomocy dzieciom i zwierzętom, -zajęcia karate, zajęcia wokalne, taneczne i teatralne, -spotkania międzypokoleniowe (spotkania autorskie, spotkania z ciekawymi ludźmi, okolicznościowe - andrzejkowe, mikołajkowe, Dzień Mamy, Dzień Dziecka, Dzień Babci i Dziadka, spotkania artystyczno-literackie dla dzieci i rodzin) -konkursy (fotograficzne, literackie, plastyczne, ekologiczne), -kluby (PCK, LOP, Europejski, Klub Ekologa), -wspólnota oazowa przy Ruchu-Światło-Życie "Exodus", chór parafialny, -zajęcia dla ucznia zdolnego, zajęcia wyrównawcze, -warsztaty, szkolenia, spotkania z psychologiem, -Powiatowy Turniej Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, turniej wiedzy pożarniczej, -Kampanie społeczne (Postaw na rodzinę, Zachowaj trzeźwy umysł) -redakcja gazetki, lekcje biblioteczne, noc bibliotek, -dyskoteki, projekcje filmowe, wycieczki, nocowanie w szkole.	15	25	104	107
liczba osób korzystających z pomocy Punktu Konsultacyjno-Wspierającego				
ogółem	**2**	**51**	**34**	**66**
osoby z problemem narkotykowym	2	1	1	1
osoby z innymi problemami	x	50	33	65

Źródło: Sprawozdania GOPS, mps. Opracowanie własne

3.1.7. Przemoc w rodzinie

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. przemocą w rodzinie jest jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, wolność i nietykalność cielesną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące cierpienie i krzywdy moralne[15].

Przemoc w rodzinie przybiera różne formy. Nie jest to tylko jak się zwykle mówi przemoc fizyczna, najbardziej widoczna forma złego traktowania. Zalicza się tu różnorodne zachowania sprawcy – od szturchania, popychania, ciągnięcia za włosy, za uszy, aż do zachowań, które powodują ostre urazy fizyczne, wymagające opieki medycznej czy nawet hospitalizacji[16]. Drugą formą przemocy jest przemoc psychiczna, do której zaliczamy m.in.:

[15] A. Witkowska-Paleń, *Diagnoza zjawiska przemocy domowej w gminie Stalowa Wola*, Stalowa Wola 2011, s. 9.
[16] J. Cichla, *kilka słów o sytuacji dziecka w rodzinach z problemem alkoholowym*, „Praca socjalna" 2008, nr 2, s. 92.

poniżanie, upokarzanie, odrzucenie, pozbawienie ofiary osobistej mocy. Obejmuje również przymus, groźby, zastraszenie czy emocjonalne wykorzystanie. Znęcanie psychiczne jest nieuchwytną formą złego traktowania. W przeciwieństwie do przemocy fizycznej nie pozostawia widocznych śladów, jest więc trudna do udowodnienia. Przemoc psychiczna niszczy poczucie własnej wartości i godności osoby nią dotkniętej. Jak twierdzą same ofiary, jest ona bardziej niszcząca niż fizyczne znęcanie się[17]. Przemoc domowa jest przyczyną dysfunkcji rodziny, a także może być konsekwencją dysfunkcji o innym podłożu. Pomocy społecznej udziela się także w przypadku: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, alkoholizmu, narkomanii, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Wszystkie te sytuacje mogą sprzyjać występowaniu przemocy wobec bliskich bądź z niej wynikać. Pomoc społeczna świadczona jest również w przypadku przemocy w rodzinie. Bezpośrednią pomocą rodzinom i osobom dotkniętym przemocą zajmują się pracownicy socjalni.

Tabela 22. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w gminie Domaniewice z powodu przemocy w rodzinie w latach 2012-2016

	Przemoc w rodzinie				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Liczba rodzin	2	1	4	3	1

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

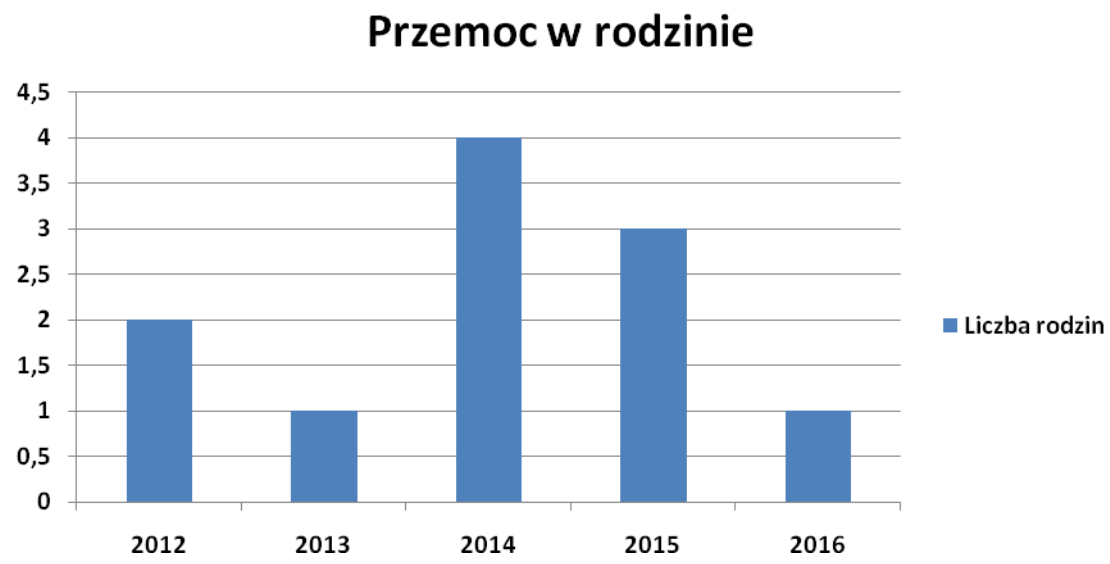

[17] M. Ryś, *Rodzinne uwarunkowania psychospołeczne funkcjonowania dorosłych dzieci alkoholików,* Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 66-67.

Tabela 23. Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy GOPS w gminie Domaniewice z powodu przemocy w rodzinie w latach 2012-2016

	Przemoc w rodzinie				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Liczba osób w rodzinach	11	7	15	10	3

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

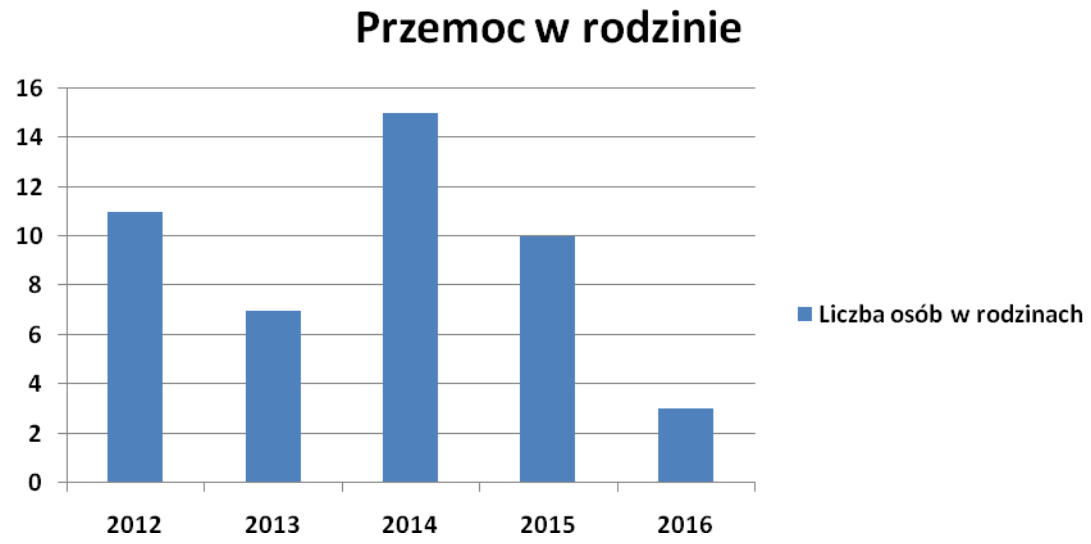

Jak wykazała analiza oceny zasobów społecznych GOPS w Domaniewicach, maksymalnie 4 rodziny rocznie (w latach 2012-2016) korzystały ze świadczeń z powodu przemocy, co wskazywałoby na brak rodzin dotkniętych ubóstwem z tego powodu. Jednak według sprawozdań GOPS z realizacji procedury NK liczba przypadów przemocy była znacznie wyższa. Skalę zdiagnozowanych przypadków przemocy w rodzinach zamieszałych w gminie Domaniewice przedstawiono w tabeli 23.

Tabela 24. Realizacja Procedury „Niebieskie Karty" w latach 2014-2017.

Procedura „NK"		**Rok 2014**	**Rok 2015**	**Rok 2016**	**Rok 2017**
Liczba posiedzeń ZI		4	4	4	4
Liczba powołanych Grup Roboczych		14	8	6	18
Liczba spotkań Grup Roboczych		68	40	35	98
Liczba przekazanych zawiadomień o popełnieniu przestępstwa do organów ścigania (art. 207 K.k.)		4	6	14	21
Liczba NK wszczynających procedurę		14	8	6	20
Podmiot wszczynający procedurę	**JPS**	6	1	2	4
	GKRPA	0	0	0	0
	Policja	8	7	4	16

	Oświata	0	0	0	0
	Ochrona zdrowia	0	0	0	0
Liczba zakończonych procedur*	**Zrealizowanie indywidualnego planu pomocy**	9	14	5	1
	Brak zasadności podejmowanych działań	1	2	0	1

Źródło: Sprawozdania GOPS w Domaniewicach, mps. Opracowanie własne.

*****Liczba zakończonych procedur nie pokrywa się z liczbą przypadków wszczętych procedur NK, ponieważ dotyczy rodzin, które objęte były działaniami interwencyjno-pomocowymi w latach poprzedzających rok sprawozdawczy (od 2012 r. i 2013 r.).

Jak wykazano w zestawieniu, liczba założonych procedur NK spadła w 2015 i 2016 r. w porównaniu do 2014 r., natomiast nastąpił wzrost liczby procedur wszczętych w 2017 r. Ponadto charakterystyczne dla większości przypadków przemocy w gminie Domaniewice jest nadużywanie alkoholu przez osoby stosujące przemoc, co wykazano w tabeli 24, w ilości kierowanych wniosków do Sądu Rejonowego w Łowiczu o zobowiązanie tych osób do leczenia odwykowego.

Oprócz prowadzenia procedury NK w ramach działalności ZI i powołanych GR oraz zawiadomień organów ścigania, podejmowano także inne formy działalności w celu zwiększenia skuteczności pomocy rodzinom dotkniętym przemocą, zwłaszcza w zakresie ochrony ofiar przemocy. Formy ww działalności przedstawiono w tabeli 25.

Tabela 25. Działania podejmowane przez ZI w zakresie zwiększenia skuteczności ochrony członków rodzin przed przemocą

Działania	**Rok 2014**	**Rok 2015**	**Rok 2016**	**Rok 2017**
Rozmowy motywujące z osobami stosującymi przemoc nadużywającymi alkoholu	12	12	14	8
Kierowanie wniosków do SR w Łowiczuo zobowiązanie do leczenia odwykowego	10	6	14	21
Kierowanie osób uwikłanych w przemoc do Punktu Konsultacyjno-Wspierającego	b.d.	b.d.	36	34
Liczba osób korzystających z porad i pomocy Punktu Konsultacyjno-Wspierającego	48	43	33	65
Liczba udzielonych porad w Punkcie Konsultacyjno-Wspierającym	123	176	184	92
Inne działania (mediacje rodzinne)	b.d.	b.d.	b.d.	5

Źródło: Sprawozdania GOPS w Domaniewicach, mps. Opracowanie własne.

Gmina Domaniewice prowadzi szereg działań w zakresie przeciwdziałania przemocy wśród mieszkańców, kóre oparte są na współpracy następujących instytucji:

- Zespół Iterdyscyplinarny na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzini;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej;
- Policja;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Społecznych;
- Punkt Konsultacyjno-Wspierający;

- NZOZ w Domaniewicach;
- Placówki oświatowe;
- Parafia Rzymskokatolicka;
- Gminny Ośrodek Kultury;
- Sąd Rejonowy w Łowiczu;
- Prokuratura Rejonowa w Łowiczu;
- Kuratorzy sądowi przy Sądzie Rejonowym w Łowiczu.

W sprawozdaniach rocznych GOPS wykazywane są wszystkie formy działalności w zakresie profilaktyki zachowań zagrożonych agresją i przemocą, którymi objęte są wszystkie kategorie wiekowe mieszkańców. Są to:

- Edukacja dzieci i młodzieży w szkołach w zakresie radzenia sobie ze stresem, agresją o przemocą, poprzez organizowanie warsztatów, zajęć profilaktycznych oraz konkursów i spektakli teatralnych;
- Edukacja publiczna dorosłych poprzez udostępnianie i rozpowszechnianie materiałów edukacyjnych;
- Organizowanie dla rodziców w szkołach pogadanek, warsztatów edukacyjnych oraz zajęć informacyjnych dotyczących profilaktyki przemocy;
- Propagowanie szacunku dla osób starszych i niepełnopsrawnych, poprzez wspieranie lokalnych działań samopomocowych i kulturalnych, nauczanie przez księży pracujących w miejscowej parafii, pracę socjalną realizowaną przez pracowników socjalnych;
- Tworzenie warunków do bezpiecznego spędzania czasu dla dzieci i młodzieży;
- Podwyższanie umiejętności kadr instytucji zobowiązanych do przeciwdziałania przemoc, poprzez udział w szkoleniach, kursach, konferencjach i zakup literatury fachowej.

3.1.8. Potrzeba ochrony macierzyństwa

Organy administracji rządowej i samorządowej obowiązane są do zapewnienia kobietom w ciąży szczególnej opieki medycznej, socjalnej i prawnej, w tym także pomocy materialnej i opieki nad kobietami w trudnej sytuacji materialnej.

Ochrona macierzyństwa poza pomocą finansową dla matek ma zapewnić możliwość przyjścia na świat każdemu poczętemu dziecku. W pierwszych latach po porodzie przysługuje

matkom szczególna ochrona i pomoc, umożliwiająca sprawowanie opieki nad dzieckiem i zapewnienie mu prawidłowego rozwoju.

Zakłada się, że osobom nieprzystosowanym do macierzyństwa pomaga się przysposobić do roli matki, o ile to tylko możliwe, aby dziecko mogło wychowywać się w rodzinie naturalnej. Adopcję a w szczególności pieczę zastępczą stosuje się w ostateczności, gdy nie ma możliwości zapewnienia dziecku opieki i prawidłowego rozwoju w rodzinie biologicznej.

Tabela 26. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w gminie Domaniewice z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w latach 2012-2016

	Potrzeba ochrony macierzyństwa				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Liczba rodzin	20	22	26	22	19

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

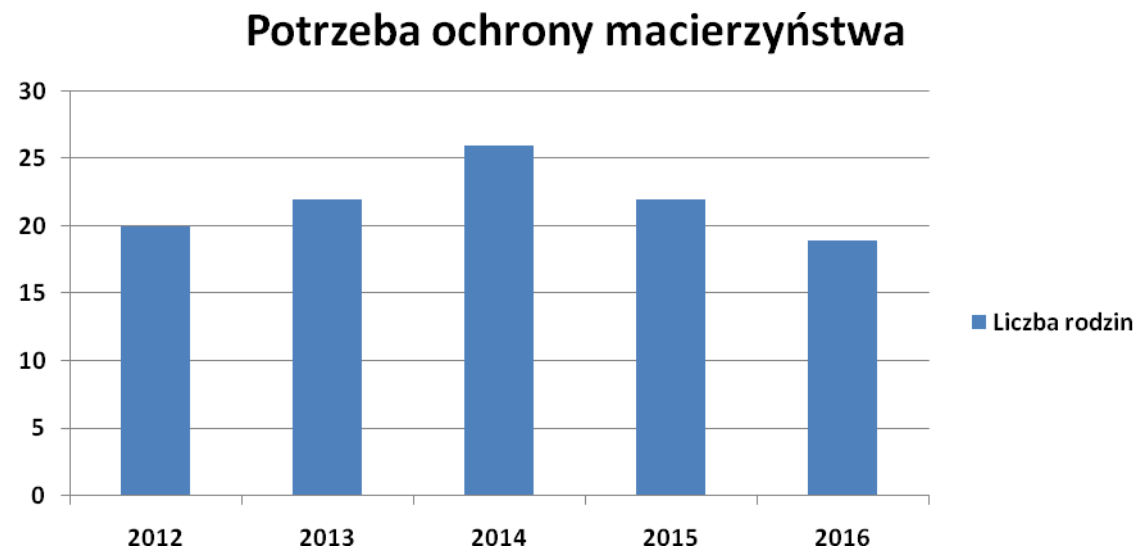

Tabela 27. Liczba rodzin wielodzietnych korzystających z pomocy GOPS w gminie Domaniewice z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w latach 2012-2016

	Potrzeba ochrony macierzyństwa				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Liczba rodzin wielodzietnych	12	10	12	8	8

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

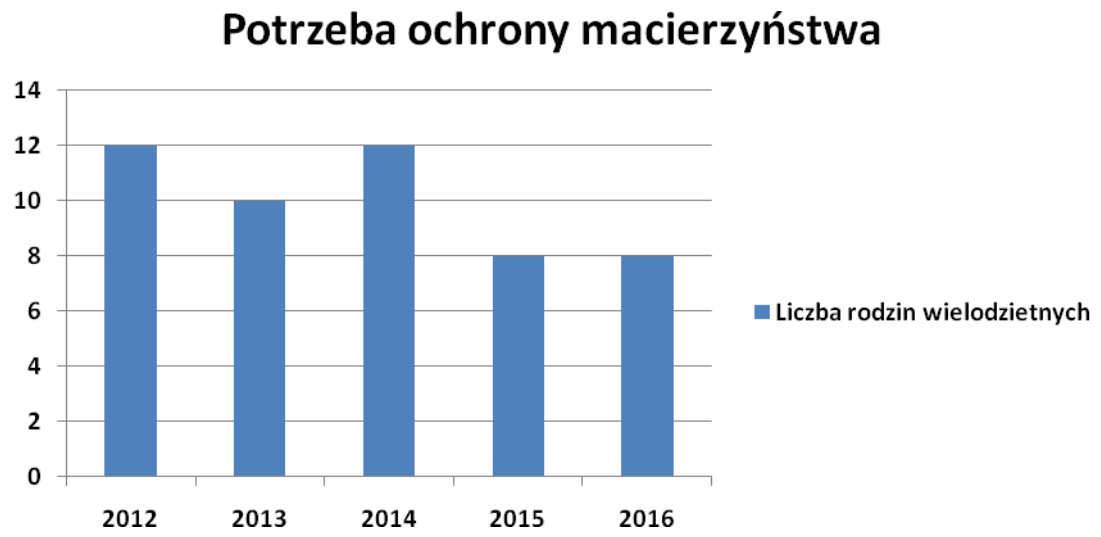

Według przedstawionych danych spadła liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w zakresie potrzeby ochrony macierzyństwa, w tym także liczba rodzin wielodzietnych 2015 i 2016 r.

3.1.9. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, jako dysfunkcja, może być podstawą do udzielenia rodzinie pomocy. W teorii pracy socjalnej brak jest definicji tego problemu. Jednak z praktyki pracy socjalnej wynika, że do tej kategorii możemy zaliczyć rodziny które:

- nie potrafią zaspokoić podstawowych potrzeb dzieci,
- nie potrafią skutecznie oddziaływać wychowawczo na swoje dzieci,
- nie posiadają podstawowych umiejętności życiowych (przygotowanie posiłku, utrzymanie w mieszkania w czystości),
- nie potrafią gospodarować posiadanymi zasobami i środkami,
- nie potrafią załatwić swoich spraw ze względu na wiek, wykształcenie i sytuację rodzinną.

Bezradność może być wynikiem splotu wielu problemów takich jak: niewłaściwe przekazywanie tradycji kulturowych i rodzinnych, ubożenie rodzin, bezrobocie, migracje.

Zgodnie z Konstytucją RP, przy udzielaniu pomocy należy uwzględnić przede wszystkim podmiotowość dziecka i rodziny oraz prawa dziecka do:

1) wychowania w rodzinie, a w przypadku wychowywania dziecka poza rodziną do zapewnienia mu w miarę możliwości zgodnie z jego potrzebami opieki i wychowania w rodzinnych formach opieki zastępczej;

2) zapewnienia stabilnego środowiska wychowawczego;

3) utrzymywania osobistych kontaktów z rodziną;

4) powrotu do rodziny naturalnej;

5) traktowania w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej;

6) ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka;

7) praktyk religijnych zgodnych z wolą rodziców i potrzebami dziecka;

8) kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i indywidualności oraz zabawy i wypoczynku;

9) pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia w przypadku wychowania poza rodzina naturalną,

10) dostępu do informacji;

11) wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą;

12) ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem.

Tabela 28. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w gminie Domaniewice z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2012-2016

	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wych.				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Liczba rodzin	16	20	24	20	17

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

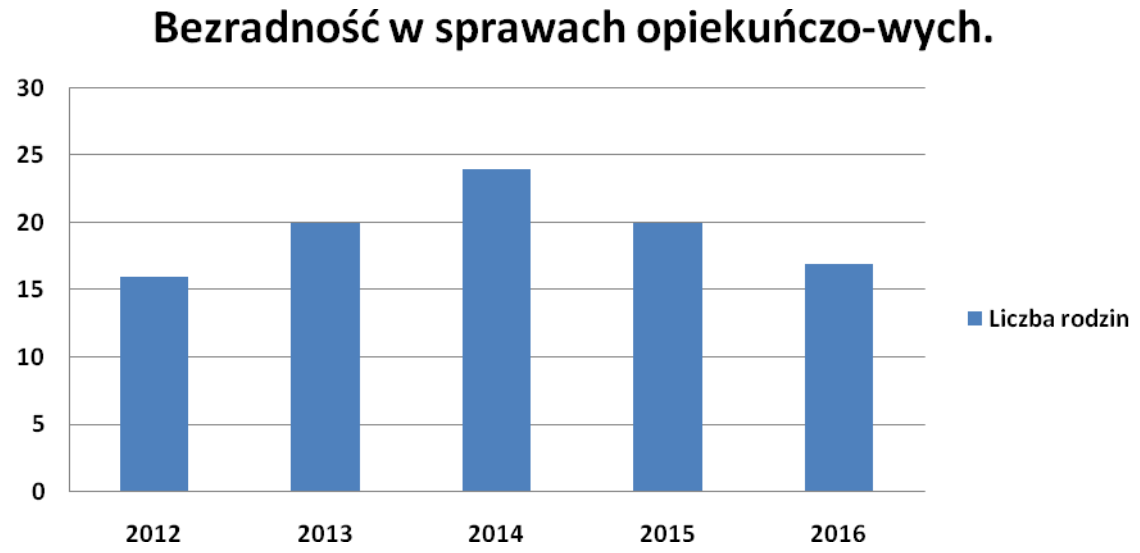

Tabela 29. Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy GOPS w gminie Domaniewice z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2012-2016

	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wych.				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Liczba osób w rodzinach	60	80	92	79	67

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

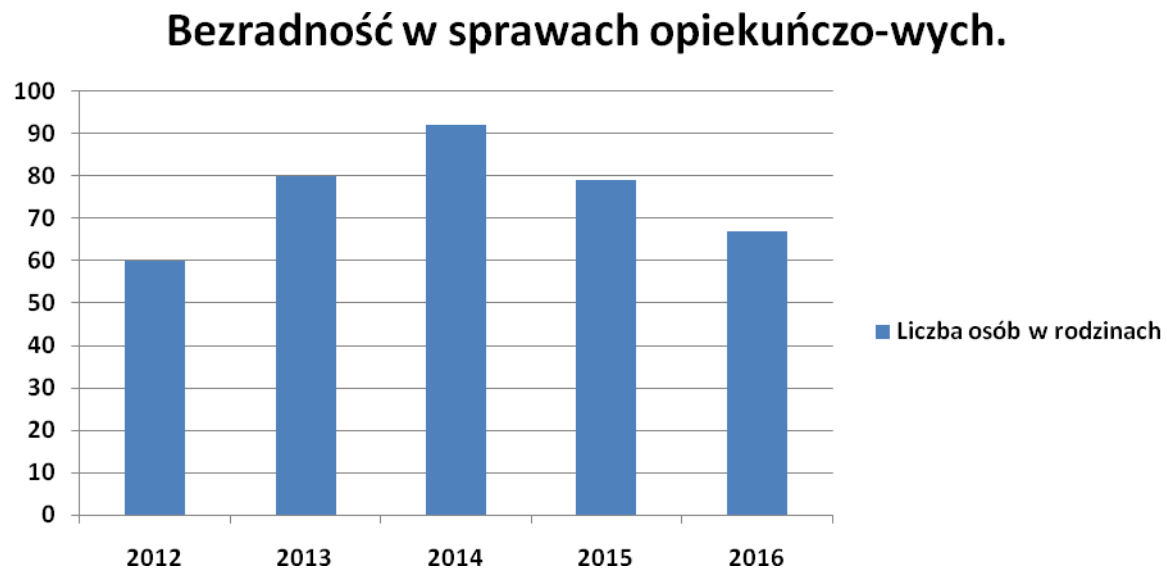

Tabela 30. Wspieranie rodziny i piecza zastępcza

Rok	2012	2013	2014	2015	2016
liczba rodzin objętych pracą asystenta	0	0	2	4	4
Liczba rodzin wspierających	0	0	0	0	0
Liczba asystentów rodziny	0	0	1	2	2

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

W zakresie pomocy socjalnej przyznawanej rodzinom, którym przydzielono asystenta z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, brakuje rodzin wspierających. Brak takich rodzin utrudnia zrealizowanie planu skutecznej pomocy, która wpłynęłaby korzystnie na sytuację dzieci w rodzinach biologicznych i pozostałych rodzinach, którym przyznano prawo do opieki nad dziećmi (rodzin zastępczych i adopcyjnych).

W ramach wspierania rodziny w okresie od 1 kwietnia 2016 r. do 28 lutego 2018 r. 458 rodzin otrzymało świadczenie opiekuńcze z Programu 500+, którym objęto 713. dzieci., w tym 92 rodziny z jednym dzieckiem.

3.1.10. Bezdomność

Bezdomność to w ujęciu socjologicznym problem społeczny (zjawisko społeczne) charakteryzujące się brakiem miejsca stałego zamieszkania (brakiem domu).

Zgodnie z definicją osoby bezdomnej w ustawie o pomocy społecznej, za osobę bezdomną uważa się „osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych i nigdzie nie zameldowaną na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych".

Tabela 31. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w gminie Domaniewice z powodu bezdomności latach 2012-2016

	Bezdomność				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Liczba rodzin	1	1	2	3	3

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

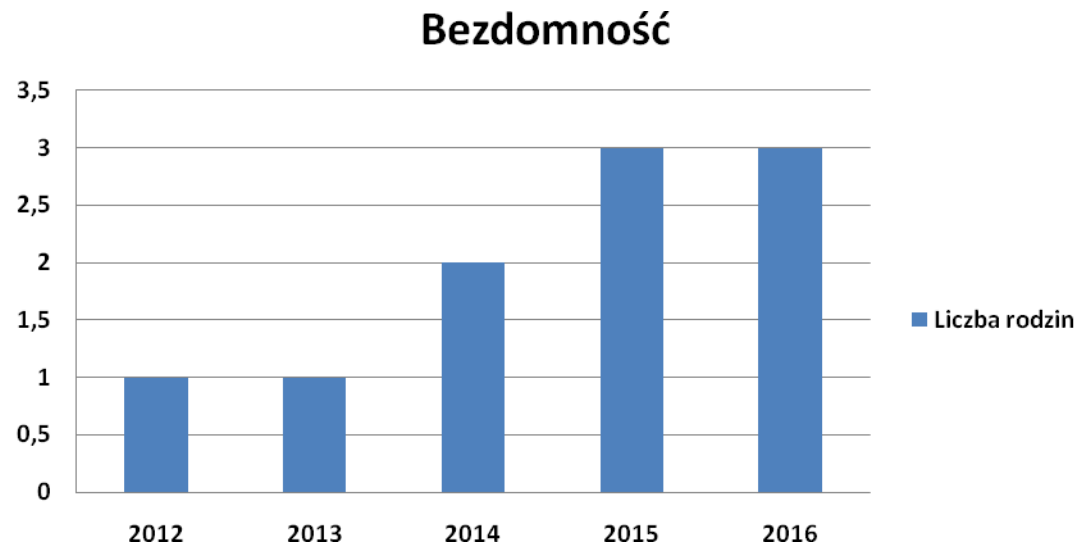

Tabela 32. Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy GOPS w gminie Domaniewice z powodu bezdomności w latach 2012-2016

	Bezdomność				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Liczba osób w rodzinach	1	1	4	4	4

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

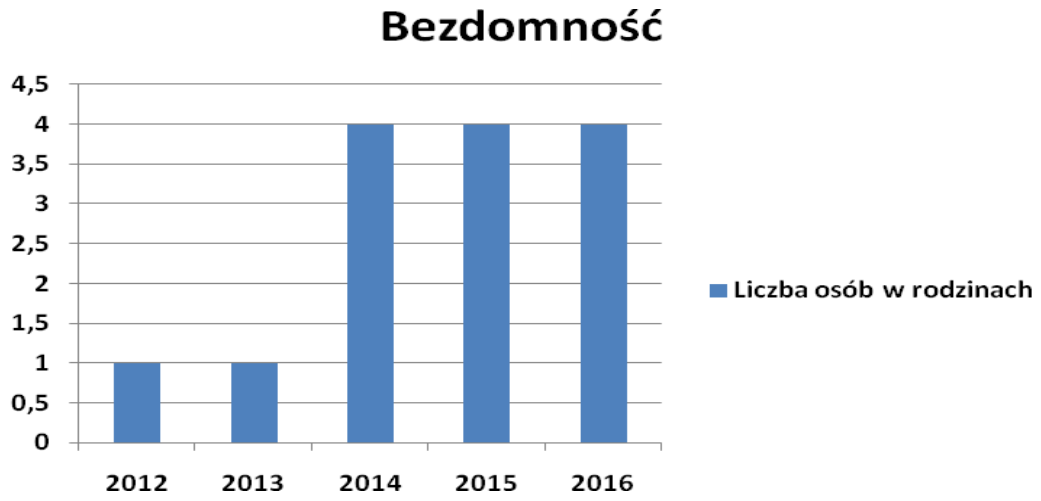

3.1.11. Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego

Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego są związane z sytuacją osoby ubiegającej się o świadczenie i stanowią uzupełnienie pomocy postpenitencjarnej. Trudności te są podstawą przyznania świadczenia z pomocy społecznej do momentu zarejestrowania się beneficjenta w powiatowym urzędzie pracy jako osoba poszukująca zatrudnienia, gdyż wówczas występuje już przesłanka bezrobocia[18].

Tabela 33. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w gminie Domaniewice z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego w latach 2012-2016

	Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Liczba rodzin	4	3	5	3	4

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

[18] S. Nitecki, *Prawo do pomocy społecznej w polskim systemie prawnym*, Oficyna, Warszawa 2008, s. 173.

Tabela 34. Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy GOPS w gminie Domaniewice z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego w latach 2012-2016

	Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Liczba osób w rodzinach	4	5	6	3	4

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

3.1.12. Zdarzenia losowe

Komentarz do ustawy o pomocy społecznej określa klęskę żywiołową jako katastrofę naturalną, której skutki zagrażają życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach, a pomoc i ochrona mogą być skutecznie podjęte tylko przy zastosowaniu nadzwyczajnych środków, we współdziałaniu różnych organów i instytucji oraz specjalistycznych służb i formacji działających pod jednolitym kierownictwem.

Katastrofa naturalna to z kolei zdarzenie związane z działaniem sił natury, w szczególności wyładowania atmosferyczne, wstrząsy sejsmiczne, silne wiatry, intensywne opady atmosferyczne, długotrwałe występowanie ekstremalnych temperatur, osuwiska ziemi, pożary, susze, powodzie, zjawiska lodowe na rzekach i morzu oraz jeziorach i zbiornikach wodnych, masowe występowanie szkodników, chorób roślin lub zwierząt albo chorób zakaźnych ludzi, albo też działanie innego żywiołu. Pojęcie „klęski ekologicznej" można więc utożsamiać z pojęciem katastrofy naturalnej.

Wydaje się jednak, że zarówno klęska żywiołowa czy ekologiczna jak i sytuacja powodująca kryzys może być definiowana również jako zdarzenie losowe. Zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa są podstawą do przyznania takich form pomocy, które w danej sytuacji dadzą najlepszy efekt, np. schronienie, pomoc psychologiczna, zasiłek na określony cel.

Tabela 35. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w gminie Domaniewice z powodu zdarzeń losowych w latach 2012-2016

	Zdarzenia losowe				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Liczba rodzin	2	2	2	7	1

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

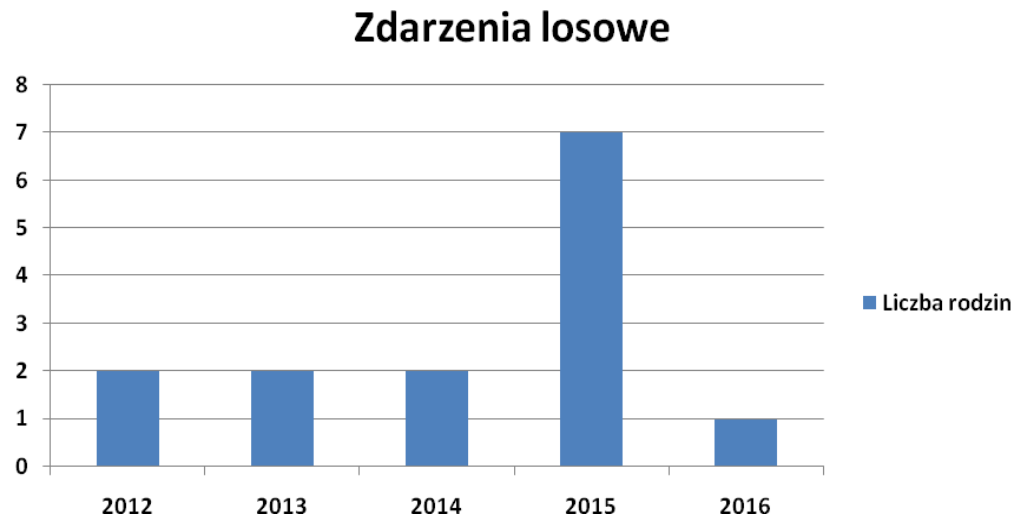

Tabela 36. Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy GOPS w gminie Domaniewice z powodu zdarzeń losowych w latach 2012-2016

	Zdarzenia losowe				
Rok	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Liczba osób w rodzinach	6	7	7	25	1

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej. Opracowanie własne.

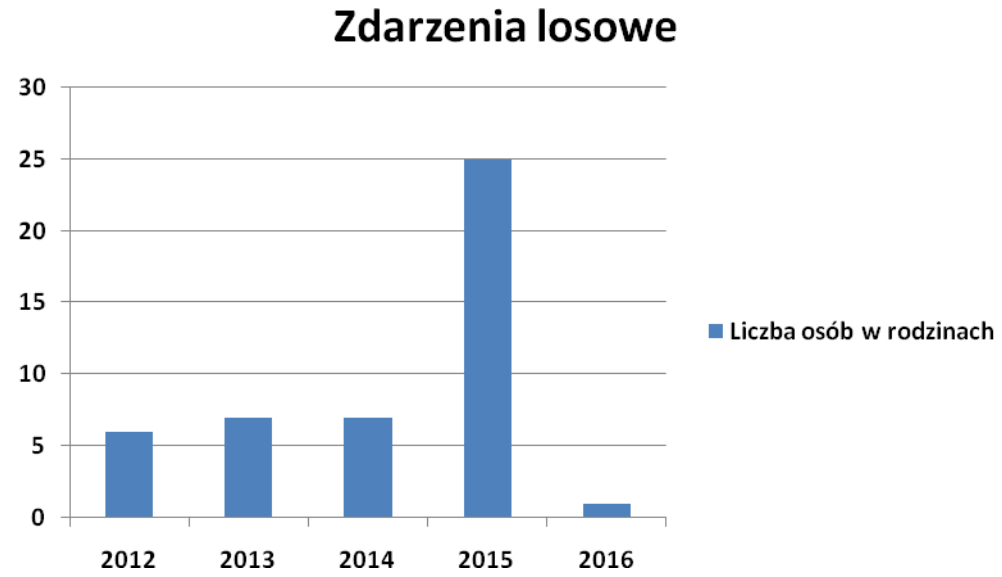

3.2. ANALIZA SWOT PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE DOMANIEWICE

Na podstawie dostępnych danych o stanie gminy Domaniewice dokonano analizy SWOT - mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń w środowisku społecznym. Analiza SWOT polega na określaniu czynników wpływających na rozwój działalności w podziale na czynniki: zewnętrzne i wewnętrzne. Jest to metoda analizy sytuacji społeczności lokalnej. Technika oceniająca zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne czynniki, mogące mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego, stanowi użyteczną pomoc prowadzącą do dokonania analizy zasobów i otoczenia gminy oraz określenia priorytetów. Tego typu analiza znacznie ułatwia identyfikację atutów i możliwości, które szczególnie należy wykorzystać oraz słabych stron i zagrożeń wymagających przezwyciężenia. Obszary, w których społeczność wykazuje siłę można najłatwiej i najproduktywniej wykorzystać poprzez jasne określenie atutów. Należy również ustalić źródła słabości i zagrożeń. Niektóre słabości mogą być kontrolowane i z łatwością skorygowane, inne mogą znajdować się poza zasięgiem kontroli społeczności. W ramach planu działania należy określić i rozważyć te zagrożenia.

W rezultacie takiego podziału mamy do czynienia z czterema kategoriami czynników:

1. Szanse to uwarunkowania, które przy umiejętnym wykorzystaniu mogą wpłynąć pozytywnie na rozwój.

2. Zagrożenia to tendencje i zjawiska w otoczeniu, które mogą stanowić bariery lub utrudnienia rozwoju.

3. Mocne strony to czynniki wewnętrzne odróżniające pozytywnie badaną działalność od działalności prowadzonej przez inne firmy działające w tym samym sektorze i regionie, które odpowiednio wykorzystane mogą stać się siłami napędowymi rozwoju.

4. Słabe strony to czynniki wewnętrzne wpływające na ograniczenia rozwojowe działalności.

Tabela 37. Analiza problemu ubóstwa

MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
- profesjonalna, dobrze wykształcona kadra GOPS; - pozyskiwanie środków z zewnątrz na walkę z ubóstwem; - współpraca z organizacjami pozarządowymi; - wprowadzenie regulacji prawnych ułatwiających organizacjom pozarządowym współpracę z administracją publiczną; - wzrost znaczenia wykształcenia zawodowego jako wartości.	- niski poziom wykształcenia; - niski poziom aktywności i zaradności klientów ośrodka; - zjawisko dziedziczenia ubóstwa; - uzależnienie od świadczeń pomocy społecznej; - zbyt mała ilość podmiotów aktywizujących osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
- budowanie lokalnych partnerstw obejmujących wszystkie sektory z zakresu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu; - inicjowanie działań mających na celu aktywizowanie społeczności lokalnych, - stosowanie aktywizujących metod pracy socjalnej; - możliwości związane z uruchamianiem programów finansowych z funduszy Unii Europejskiej; - wzrost liczby osób z wyższym wykształceniem; - zwiększenie ilości miejsc pracy; - zdobywanie nowych doświadczeń w ramach realizacji kursów i szkoleń zawodowych.	- bezradność; - wysoki poziom zagrożenia ubóstwem.

Opracowanie własne

Tabela 38. Analiza problemu bezrobocia

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- udział mieszkańców w projektach unijnych umożliwiających wzrost kompetencji społecznych i zawodowych oraz integrację społeczną; - wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości.	- starzenie się ludności; - niskie kwalifikacje osób bezrobotnych; - niska samoocena; - brak nawyków pracy.
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
- dostęp do bogatej oferty szkoleniowej jednostek realizujących różne formy aktywizacji zawodowej (kursy kwalifikacyjne, szkolenia w obszarze doskonalenia zawodowego); - wzrost aktywności mieszkańców w podejmowaniu własnej działalności gospodarczej, -promocja walorów środowiskowych na rzecz rozwoju działalności gospodarczej w obszarze agroturystyki	- wysokie koszty pracy ponoszone przez pracodawców; - wysokie koszty ZUS; - emigracja ludzi wykształconych; - zwiększenie przepaści pomiędzy biednymi a bogatymi; - dysfunkcje rodziny; - rozpad rodzin.

Opracowanie własne

Tabela 39. Analiza problemu niepełnosprawności i długotrwałej lub ciężkiej choroby

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze realizowane przez GOPS w gminie Domaniewice	- brak specjalistów; - brak nowych form wsparcia w zakresie ekonomii społecznej; -brak środowiskowego domu samopomocy i ośrodków socjoterapii; - istniejące bariery architektoniczne; - niewystarczająca ilość ofert pracy dla osób niepełnosprawnych
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
- możliwość stworzenia miejsc ekonomii społecznej; - inicjowanie działań w środowisku lokalnym na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych;	- dyskryminacja ludzi niepełnosprawnych; - zamykanie się w kręgu własnego świata; - brak integracji ze społeczeństwem; - zbyt mała oferta wsparcia dla osób niepełnosprawnych pozwalająca na

- upowszechnianie informacji dotyczących problemów osób niepełnosprawnych oraz ich praw; - korzystanie z zewnętrznych źródeł finansowania działań na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych; - budowanie zintegrowanego systemu wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych, -działalność klubu seniora - Karta Seniora	uczestnictwo w życiu społecznym; - wykluczenie społeczne seniorów; - brak całodobowej placówki opiekuńczo-pielęgnacyjnej dla osób samotnych, starszych i niepełnosprawnych.

Opracowanie własne

Tabela 40. Analiza problemu alkoholizmu i narkomanii

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych -działalność Punktu Konsultacyjno-Wspierającego	- problem obejmuje coraz szersze grupy społeczne.
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
- zmiana postaw społecznych; - możliwość współpracy ze szkołami, urzędami i organizacjami pozarządowymi; - współpraca z Punktem Konsultacyjnyo-Wspierającym dla osób uzależnionych, niedostosowanych społecznie i ich rodzin; - podejmowanie działań informacyjnych dotyczących problematyki uzależnień; -zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży; -edukacja rodziców i opiekunów na temat zagrożeń i rozpoznawania objawów wskazujących na kontakt dzieci z substancjami psychoaktywnymi oraz nowych form uzależnień behawioralnych; -aktywność wielu podmiotów w zakresie organizowania różnych form współpracy międzypokoleniowej	- utrata zatrudnienia; - przemoc w rodzinie; - społeczna akceptacja alkoholu w życiu obywateli; - obniżenie wieku inicjacji alkoholowej; - pojawienie się nowych substancji psychoaktywnych i nowych form uzależnień behawioralnych;

Opracowanie własne

Tabela 41. Analiza problemu przemocy w rodzinie

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie	- blokada psychiczna ofiary; - problemy psychiczne; - dysfunkcja rodziny;

oraz Programu Oddziaływań Korekcyjno-Edukacyjnych dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie; - działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie; - funkcjonowanie Grup Roboczych w ramach ww. Zespołu; -działalność Punktu Konsultacyjno-Wspierającego; - wnikliwa diagnoza sytuacji rodziny.	- możliwość dziedziczenia zachowań agresywnych;
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
- wspólne działania członków Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przemocy w Rodzinie; - wzmożenie czujności pedagogicznej w szkole i pracownika socjalnego w terenie; - podejmowanie działań informacyjnych dotyczących problematyki przemocy - działalność Punktu Konsultacyjno-Wspierającego; - realizacja programów w zakresie przeciwdziałania przemocy.	- utrata zdrowia psychicznego i fizycznego; - zagrożenie życia osób uwikłanych w przemoc; - nieradzenie sobie w sytuacjach trudnych; - rozpad rodzin; - ubóstwo; - uzależnienia, - wykluczenie społeczne; - trudności w uczeniu się; - ukrywanie problemu przemocy domowej - brak wiedzy na temat ochrony przed cyberprzestrzemocą

Opracowanie własne

Tabela 42. Analiza problemu potrzeby ochrony macierzyństwa

MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
- ochrona zatrudnienia w czasie ciąży; - możliwość wyboru długości płatnego urlopu macierzyńskiego	- dodatkowe wydatki ponoszone przez pracodawców w związku z przebywaniem kobiet na zwolnieniu lekarskim i koniecznością zatrudnienia na to stanowisko innego pracownika; - brak żłobka;
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
- pozyskanie środków na utworzenie żłobka; - mobilizacja społeczeństwa do utworzenia żłobka; -Karta Dużej Rodziny -Program Rodzina 500+	- niewielkie możliwości uzyskania środków na utworzenie żłobka

Opracowanie własne

Tabela 43. Analiza problemu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- współpraca pracowników socjalnych z instytucjami wspierającymi rodziny w ich problemach; - wzajemne wsparcie i pomoc członków rodziny; - współpraca ze szkołami, sądami i innymi instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny; - wzmożenie czujności pedagogów szkolnych i pracowników socjalnych; - realizacja programów umożliwiających zatrudnienie asystenta rodziny	- rozluźnienie więzi rodzinnych; - narastający problem uzależnień; - brak rodzin wspierających pracę asystenta
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
- pozyskiwanie środków umożliwiających wsparcie rodzin dotkniętych problemami opiekuńczo-wychowawczymi.	- brak spójności polityki prorodzinnej; - wzrost liczby rodziców niezaradnych życiowo; - upadek autorytetów i wartości moralnych.

Opracowanie własne

Tabela 44. Analiza problemu trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- chęć zmiany dotychczasowego życia.	- brak możliwości zatrudnienia; - brak środków do życia.
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
- możliwość zbudowania nowego wizerunku społecznego.	- dyskryminacja i wykluczenie społeczne byłych więźniów; - rozpad rodziny; - możliwość uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych.

Opracowanie własne

3.3. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ

Efektem podejmowanych działań w zakresie objętym Strategią będzie wprowadzenie zmian w kierunku poprawy warunków życia mieszkańców, poprzez:

- prawidłowe wypełnianie funkcji rodziny;

- tworzenie warunków sprzyjających zaspokajaniu potrzeb osób niepełnosprawnych, samotnych i starszych oraz ich integracji społecznej i aktywizacji;
- zwiększenie aktywności mieszkańców w podnoszeniu poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych dostosowanych do potrzeb rynku pracy.

Realizacja proponowanych kierunków działań będzie możliwa pod warunkiem partnerstwa we współpracy podmiotów polityki społecznej i środowiska mieszkańców. Niezbędnym warunkiem prognozowanych zmian w zakresie założonych celów strategicznych i kierunków działania będzie aktywizacja i czynne uczestnictwo mieszkańców w rozwiązywaniu występujących problemów.

Dzięki wdrożeniu proponowanych kierunków działań nastąpi:

- poprawa warunków życia mieszkańców;
- umocnienie pozycji rodziny;
- poprawa warunków rozwoju młodego pokolenia mieszkańców;
- zwiększenie bezpieczeństwa socjalnego osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym niepełnosprawnych, przewlekle chorych, samotnych i starszych;
- poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy;
- wzrost świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej;
- wzrost kontroli społecznej w obszarze bezpieczeństwa indywidualnego i zbiorowego;
- wzrost aktywności aktorów życia publicznego w zakresie współpracy na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w regionie.

3.4. WYKORZYSTANIE ZASOBÓW DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY DOMANIEWICE

Współczesny system pomocy społecznej zakłada wielopoziomowe i wszechstronne wsparcie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudności życiowych. Konieczne jest zaangażowanie instytucji i organizacji publicznych, pozarządowych i prywatnych. Pierwszoplanowym zadaniem powinno więc być budowanie zintegrowanego systemu współpracy instytucjonalnej.

Do zasobów własnych Gminy Domaniewice, które mogą zostać włączone do współpracy zaliczyć można:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej;
- Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;

- Punkt Konsultacyjno-Wspierający;
- Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu;
- Placówki oświatowe;
- Zakłady Opieki Zdrowotnej w gminie i w powiecie.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje także z:

- Policją, Prokuraturą, Sądem – przy sporządzaniu wniosków o ubezwłasnowolnienia, ustalanie kuratora nad rodzinami, ustalanie alimentów na rzecz małoletnich dzieci,
- instytucjami organizującymi wypoczynek letni i zimowy dla dzieci i młodzieży;
- przedstawicielami Rady Gminy;
- zakładami pracy;
- Urzędem Skarbowym;
- Domami Pomocy Społecznej;
- organizacjami pozarządowymi;
- parafią.

Ponadto, mieszkańcy Gminy Domaniewice, którzy znajdują się w trudnej sytuacji życiowej mogą korzystać z pomocy instytucji i placówek działających na terenie powiatu łowickiego:

- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie z Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej,
- Hostelu, Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych, niedostosowanych społecznie i ich rodzin;
- Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności;
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

3.5. DEFICYTY UTRUDNIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE DOMANIEWICE

- niedostatecznie wykorzystany potencjał zasobów dziedzictwa historycznego i walorów turystycznych gminy;
- brak gospodarstw agrotrystycznych i bazy gastronomicznej dla obsługi ruchu turystycznego;
- niski statystycznie poziom wykształcenia mieszkańców;
- niska aktywność osób bezrobotnych w podejmowaniu działań na rzecz wychodzenia z problemu bezrobocia;
- deficyty w zakresie aktywizacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych;

- brak środwiskowego domu samopomocy i placówki socjoterapeutycznej;
- brak ośrodka wsparcia (dziennego pobytu) dla osób starszych;
- brak całodobowej placówki dla osób starszych – samotnych i chorych;
- za mała ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację działań pomocowych i profilaktycznych;
- brak grup samopomocowych działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych;
- brak rodzin wspierających pracę asystenta.

IV CZĘŚĆ STRATEGICZNA

1.1. MISJA

Gmina Domaniewice bezpieczna socjalnie dla swoich mieszkańców.

4.2. ZASADY OPRACOWANIA STRATEGII

Przy określeniu celów strategicznych znajdujących się w niniejszym opracowaniu określono zasady zmierzające do zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej. Są to:

- Zasada pomocniczości;
- Zasada współodpowiedzialności;
- Zasada orientacji na mieszkańców;
- Zasada lokalnego zróżnicowania celów i narzędzi oddziaływania.

Tabela 45. Zasady określające cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Zasada	Charakterystyka
Pomocniczości	Wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych w celu prowadzenia efektywnej polityki społecznej do realizacji celów strategicznych.
Współodpowiedzialności	Za kształt i realizację strategii odpowiedzialni są: władza publiczna, organizacje pozarządowe oraz beneficjenci poszczególnych programów.
Orientacji na mieszkańców	Społeczność lokalna jest podstawowym podmiotem działania. Władze samorządowe realizują zadania z uwzględnieniem ambicji, umiejętności, dążeń, wartości oraz zasobów i wiedzy mieszkańców, stwarzając warunki sprzyjające ich rozwojowi i aktywności.
Lokalnego zróżnicowania celów	Zróżnicowane cele Strategii odpowiadają charakterowi

i narzędzi oddziaływania	Gminy Domaniewice. Podstawą zadań Strategii jest wskazanie tych obszarów działania w sferze społecznej, których realizacja umożliwi zaspokojenie potrzeb mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne.

4.3 CELE STRATEGICZNE

Przy opracowaniu niniejszego dokumentu wyznaczono osiem celów strategicznych:

1. Wzmocnienie funkcjonowania rodziny.
2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców.
3. Przeciwdziałanie długotrwałemu bezrobociu wśród klientów pomocy społecznej.
4. Pomoc osobom niepełnosprawnym.
5. Rozwijanie systemu wsparcia na rzecz osób starszych wymagających opieki i osób samotnych.
6. Budowa zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.
7. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
8. Pomoc na rzecz osób bezdomnych.

Cel strategiczny 1. Wzmocnienie funkcjonowania rodziny

Priorytet 1.1. Wspieranie osób i rodzin

Kierunki działań 1.1.1. **Udzielanie pomocy materialnej dla osób i rodzin.**

1.1.1.1. Zasiłki na pokrycie podstawowych potrzeb rodziny

Realizator: GOPS.

Partnerzy: Gmina Domaniewice

Źródło finansowania: Budżet Gminy, Budżet Państwa

Termin realizacji: Praca ciągła

Kierunki działań 1.1.2. Dożywianie dzieci.

1.1.2.1. Pokrycie kosztów dożywiania w szkole.

Finansowa pomoc z przeznaczeniem na posiłki dla dzieci

Realizator: GOPS.

Partnerzy: Gmina Domaniewice, Szkoły

Źródło finansowania: Budżet Gminy, Budżet Państwa

Termin realizacji: Praca ciągła

Kierunki działań 1.1.3. Organizowanie wypoczynku dla dzieci z rodzin

1.1.3.1. Współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się organizacją wypoczynku dla dzieci i młodzieży.

Realizator: GOPS.

Partnerzy: Gmina Domaniewice, Kuratorium Oświaty, Parafia, organizacje pozarządowe,

Źródło finansowania: Budżet Gminy, Środki Państwa, Inne

Termin realizacji: Praca ciągła

Kierunki działań 1.1.4.Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

1.1.4.1. Pomoc podopiecznemu w identyfikowaniu własnej sytuacji, sprecyzowanie konsekwencji zdiagnozowanego stanu. Realizacja zaplanowanych przedsięwzięć opartych na wysokiej motywacji osoby i rodziny. Planowe działania mające na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełnienia ww. funkcji.

1.1.4.2. Praca z rodziną - działania i pomoc asystenta rodziny

Realizator: GOPS

Partnerzy: Gmina Domaniewice

Źródło finansowania: Budżet Gminy, Budżet Państwa, środki Unii Europejskiej, programy rządowe.

Termin realizacji: Praca ciągła

Priorytet 1.2. Prowadzeniem pracy socjalnej w rodzinach

Kierunki działań 1.2.1. Pomoc w załatwianiu niezbędnych formalności urzędowych

1.2.1.1. Poradnictwo: udostępnianie niezbędnych druków urzędowych.

Realizator: GOPS

Partnerzy: Gmina Domaniewice

Źródło finansowania: Budżet Gminy

Termin realizacji: Praca ciągła

Kierunki działań 1.2.2. Motywowanie osób dorosłych w rodzinach do aktywnego poszukiwania pracy

1.2.2.1. Stały kontakt z instytucjami zajmującymi się rozwiązywaniem problemu bezrobocia w środowisku.

Realizator: GOPS

Partnerzy: Gmina, PUP w Łowiczu

Źródło finansowania: Budżet Gminy, PUP, środki Unii Europejskiej, Budżet Państwa

Termin realizacji: Praca ciągła

Cel strategiczny 2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców

Priorytet: 2.1. Prowadzenie pracy socjalnej

Kierunki działań 2.1.1. Rozwinięcie lub wzmocnienie aktywności i samodzielności życiowej osoby i rodziny.

2.1.1.1 Poradnictwo: udzielanie informacji i kierowanie do odpowiednich instytucji i urzędów

Realizator: GOPS

Partnerzy: Gmina Domaniewice

Źródło finansowania: Budżet Gminy

Termin realizacji: Praca ciągła

Kierunki działań 2.1.2. Motywowanie do podjęcia zatrudnienia

2.1.2.1. Ułatwianie podopiecznemu kontaktu z urzędem pracy i doradcą zawodowym

Realizator: GOPS

Partnerzy: Gmina Domaniewice, PUP w Łowiczu

Źródło finansowania: Budżet Gminy, Budżet PUP

Termin realizacji: Praca ciągła

Priorytet 2.2. Udzielanie pomocy osobom wykluczonym społecznie i ich rodzinom

Kierunki działań 2.2.1. Zaspokajanie niezbędnych potrzeb bytowych osób wykluczonych społecznie i ich rodzin

2.2.1.1. Zapewnienie schronienia, posiłku, ubrania

Realizator: GOPS

Partnerzy: Gmina Domaniewice, PCPR w Łowiczu

Źródło finansowania: Budżet Gminy, Budżet Państwa

Priorytet 2.3. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców gminy

Kierunki działań 2.3.1. Aktywizowanie lokalnych społeczności, w tym szczególnie społeczności marginalizowanych

Realizator: GOPS

Partnerzy: Gmina Domaniewice, partnerstwo z organizacjami pozarządowymi

Źródło finansowania: Budżet Gminy, Budżet Państwa, Środki Unii Europejskiej

Termin realizacji: Praca ciągła

Kierunki działań 2.3.2. **Modernizacja publicznych instytucji pomocy i integracji społecznej oraz budowa partnerstwa i współpracy na rzecz włączenia społecznego osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym**

Realizator: GOPS

Partnerzy: Gmina Domaniewice, partnerstwo z organizacjami pozarządowymi, LGD ZŁ

Źródło finansowania: Budżet Gminy, Budżet Państwa, Środki Unii Europejskiej

Termin realizacji: Praca ciągła

Kierunki działań 2.3.3. Działania na rzecz zwiększenia dostępności do usług społecznych

2.3.3.1. Korzystanie w projektów unijnych w zakresie usług społecznych

Realizator: GOPS

Partnerzy: Gmina, organizacje pozarządowe, LGD ZŁ

Źródło finansowania: Budżet Gminy, Budżet Państwa, Środki Unii Europejskiej

Termin realizacji: Praca ciągła

Kierunki działań 2.3.4. Działania w zakresie ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych

2.3.4.1. Korzystanie w projektów unijnych w zakresie ekonomii społecznej

Realizator: GOPS

Partnerzy: Gmina Domaniewice, partnerstwo z organizacjami pozarządowymi, LZG ZŁ

Źródło finansowania: Budżet Gminy, Budżet Państwa, Środki Unii Europejskiej

Termin realizacji: Praca ciągła

Cel strategiczny 3. Przeciwdziałanie długotrwałemu bezrobociu wśród klientów pomocy społecznej

Priorytet 3.1. Budowanie sieci współpracy między instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rozwiązywania problemów bezrobocia

Kierunki działań 3.1.1 Zawieranie kontraktów pomiędzy bezrobotnym a Ośrodkiem Pomocy Społecznej określających zasady współpracy mające na celu wyjście z trudnej sytuacji rodziny bezrobotnego, integracja społeczna

Realizator: GOPS

Partnerzy: PUP, Budżet Gminy, środki Unii Europejskiej

Termin realizacji: Praca ciągła

Cel strategiczny 4. Pomoc osobom niepełnosprawnym

Priorytet: 4.1. Pomoc finansowa i rzeczowa dla osób niepełnosprawnych

Kierunki działań 4.1.1. Udzielanie pomocy materialnej dla rodzin, osób niepełnosprawnych.

4.1.1.1. Zasiłki na pokrycie podstawowych potrzeb niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania rodziny

Realizator: GOPS

Partnerzy: Gmina, Budżet Państwa, środki Unii Europejskiej, PFRON

Źródło finansowania: Budżet Gminy, Budżet Państwa, środki Unii Europejskiej

Termin realizacji: Praca ciągła

Priorytet: 4.2. Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych

Kierunki działań 4.2.1. **Zapewnienie odpowiednich form opieki osobom niepełnosprawnym**

4.2.1.1. Wsparcie osób niepełnosprawnych i starszych w miejscu ich zamieszkania:

- propagowanie aktywnego i zdrowego stylu życia
- ułatwianie kontaktu z placówkami rehabilitacji

Realizator: GOPS

Partnerzy: Gmina, Służba Zdrowia

Źródło finansowania: Budżet Gminy, Budżet Państwa, Środki Unii Europejskiej

Termin realizacji: Praca ciągła

Priorytet 4.3. Utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy

Kierunki działań 4.3.1. Urozmaicenie zakresu świadczeń pomocy

4.3.1.1. Ogólne usprawnienie i wsparcie osób niepełnosprawnych umożliwiające jak najpełniejszej niezależności w zaspokajaniu podstawowych potrzeb

Realizator: GOPS

Partnerzy: Gmina

Źródło finansowania: Budżet Gminy, Budżet Państwa, Środki Unii Europejskiej

Termin realizacji: Praca ciągła

Cel strategiczny 5. Rozwijanie systemu wsparcia na rzecz osób starszych i samotnych wymagających opieki starszych, samotnych i chorych

Priorytet 5.1. Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki osobom najbliższym

Kierunki działań 5.1.1. Udzielanie pomocy materialnej, pomocy w formie usług opiekuńczych, kierowanie do domów pomocy społecznej

5.1.1.1. Zasiłki celowe, celowe specjalne z przeznaczeniem na pokrycie leczenia

- praca socjalna,
- pomoc w postaci zakupu posiłków.

Realizator: GOPS

Partnerzy: Gmina, PCPR w Łowiczu, DPS

Źródło finansowania: Budżet Gminy, Środki z Budżetu Państwa

Priorytet 5.2. Zapewnienie odpowiednich form opieki osobom starszym i samotnych.

Kierunki działań 5.2.1. **Uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych**

5.2.1.1. Tworzenie projektów promujących działania na rzecz osób starszych i samotnych

- praca socjalna, pomoc w postaci zasiłków,
- wsparcie finansowe dla osób samotnych i dla osób w rodzinach,
- utworzenie ośrodka wsparcia (dziennego pobytu) dla osób starszych,
- utworzenie całodobowej placówki dla osób starszych – samotnych i chorych

Realizator: GOPS w Domaniewicach

Partnerzy: Gmina, PCPR w Łowiczu

Źródło finansowania: Budżet Gminy,

Termin realizacji: Praca ciągła

Cel strategiczny 6. Budowa zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień

Priorytet 6.1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień od alkoholu i narkotyków.

Kierunki działań 6.1.1. Wdrożenie stosowania form polityki antyalkoholowej i antynarkotykowej kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży

6.1.1.1. Zwiększanie skuteczności i dostępności leczenia i terapii osobom uzależnionym i współuzależnionym w zakresie nowoczesnych metod rozwiązywania problemów uzależnień,

- wzmacnianie efektów leczenia,
- praca socjalna,
- pomoc finansowa i pomoc rzeczowa
- organizowanie wypoczynku zimowego i letniego dla dzieci i młodzieży z rodzin uzależnionych.

Realizator: GOPS, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Partnerzy: Gmina, Placówki Oświatowe,

Źródło finansowania: Budżet Gminy, Budżet Państwa

Termin realizacji: Praca ciągła

Kierunki działań 6.1.2. Prowadzenie edukacji eliminującej czynniki zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu społecznemu i psychologicznemu.

Kierunki działań 6.1.3. Wsparcie funkcji opiekuńczych rodziny dla dzieci stanowiących problemy wychowawcze, zagrożonych demoralizacją, przestępczością lub uzależnieniem

6.1.3.1. Realizacja programów umożliwiających rozwój różnych form pracy środowiskowej:

- pomoc w kryzysach szkolnych, rodzinnych, rówieśniczych, osobistych,
- poradnictwo specjalistyczne,
- pomoc socjalna, dożywianie,
- organizacja czasu wolnego, rozwój zainteresowań,
- diagnoza indywidualna dziecka i jego sytuacji rodzinnej i szkolnej.

Realizator: GOPS, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Placówki Oświatowe

Partnerzy: Gmina,

Źródło finansowania: Budżet Gminy, Budżet Państwa

Termin realizacji: Praca ciągła

Cel strategiczny 7. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Priorytet 7.1. Działanie służb na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie (policja, sąd, pomoc społeczna, służba zdrowia, oświata, organizacje pozarządowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych):

- praca socjalna,
- porady prawne i psychologiczne,
- Zespół Interdyscyplinarny

Realizator: GOPS, ww. służby

Partnerzy: Gmina, Punkt Konsultacyjno-Wspierający

Źródło finansowania: Budżet Gminy, środki Unii Europejskiej, programy rządowe

Termin realizacji: Praca ciągła

Cel strategiczny 8. Pomoc na rzecz osób bezdomnych

Priorytet: 8.1. Przeciwdziałanie zjawisku bezdomności, pomoc osobom bezdomnym

Kierunki działań 8.1.1. Pomoc dla najuboższych

8.1.1.1. Pomoc rodzinom najuboższym:

- prowadzenie pracy socjalnej,
- aktywizowanie do podjęcia pracy,
- pomoc w załatwianiu formalności związanych ze staraniem się o dodatek mieszkaniowy.

Realizator: GOPS

Partnerzy: Gmina Domaniewice

Źródło finansowania: Budżet Gminy, Środki Państwa

Termin realizacji: Praca ciągła

4.4. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI REALIZACJI STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE DOMANIEWICE

Do wskaźników oceny monitorowania Strategii należy zaliczyć:

- ilość uruchomionych działalności gospodarczych;

- liczba osób bezrobotnych biorących udział w szkoleniach, stażach, kursach;
- ilość stworzonych nowych miejsc pracy, w tym dla osób niepełnosprawnych;
- liczba osób, którym udało się wyjść z bezdomności;
- liczba osób mających problemy opiekuńczo - wychowawcze, którym skutecznie udzielono pomocy;
- liczba osób którym udzielono pomocy w związku z przemocą w rodzinie;
- liczba osób, które podjęły leczenie odwykowe;
- ilość zorganizowanych kampanii na rzecz profilaktyki antynarkotykowej lub antyalkoholowej i antynikotynowej oraz liczba osób, do których dotarły materiały i ulotki informujące o zagrożeniu związanym z tymi patologiami w ramach systemu sieciowej pomocy;
- liczba atrakcji (zajęć, imprez, itp.) organizowanych, głównie dla dzieci i młodzieży, mających na celu rozwój zainteresowań oraz promocję zdrowego stylu życia;
- liczba osób, w tym dzieci objętych dożywianiem;
- liczba rodzin objętych różnymi formami pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, w tym osób niepełnosprawnych, starszych i samotnych;
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i ilość godzin świadczonych usług;
- ilość zlikwidowanych barier architektonicznych.

4.5. ROLA I FUNKCJE LOKALNEGO SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ W PERSPEKTYWIE 2018 -2025

Tempo zachodzących procesów i skutków transformacji systemowej wpływa na funkcjonowanie praktycznie wszystkich dziedzin życia, w tym grup i struktur społeczności lokalnej. Dlatego główne kierunki polityki społecznej w odniesieniu do lokalnego systemu pomocy społecznej powinny skupiać się na:

1. zwiększeniu roli i efektywności niematerialnych form pomocy i wsparcia (głównie poradnictwa, ze szczególnym uwzględnieniem poradnictwa rodzinnego, psychologicznego, prawnego);
2. dostosowaniu struktur instytucjonalnych i organizacyjnych do standardów krajów UE i wymogów wynikających z integracji;
3. zwiększeniu udziału i roli sektora niepublicznego oraz aktywności mieszkańców w realizacji zadań z zakresu sfery społecznej;

4. przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu osób i grup oraz poprawie warunków funkcjonowania i jakości życia rodzin, osób starszych i niepełnosprawnych;
5. budowaniu i powiększaniu kapitału społecznego na elementach: kompetencji, zaufania i partnerstwa między podmiotami publicznymi i niepublicznymi oraz zwiększeniu roli ekonomii społecznej;
6. wykształceniu rozwiązań systemowych i mechanizmów zabezpieczenia potrzeb rodzin niewydolnych wychowawczo oraz doświadczających przemocy w rodzinie;
7. zwiększeniu świadomości społecznej w zakresie poczucia odpowiedzialności za ochronę rodziny przed uzależnieniami od środków psychoaktywnych i uzależnieniami behawioralnymi oraz pobudzaniu aktywności mieszkańców w przeciwdziałaniu zagrożeniom spowodowanym skutkami zdrowotnymi i społecznymi uzależnień;
8. systematycznym diagnozowaniu i monitorowaniu potrzeb i jakości życia społeczności lokalnej**.**

4.6. MONITOROWANIE I OCENA STRATEGII

Niniejsza Strategia wytycza ogólne cele i kierunki działań rozwiązywania problemów społecznych na terenie Gminy Domaniewice. Jednym z warunków realizacji tych celów jest ich finansowanie. Przewiduje się następujące źródła finansowania Strategii:

- środki własne pochodzące z budżetu Gminy, finansowane z jej dochodów;
- środki przekazane Gminie z budżetu państwa (dotacje);
- możliwe do pozyskania środki funduszy krajowych (Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych);
- środki pochodzące z funduszy Unii Europejskiej.

W przypadku zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych oraz potrzeb i oczekiwań społecznych, jak również zmian terści dokumentów strategicznych i/lub wytycznych w zakresie zewnętrznych źródeł dofinansowania, może wystąpić konieczność zmiany zapisów Strategii w okresie jej obowiązywania.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Domaniewicach jest głównym realizatorem wytyczonych zadań, dlatego powinien pełnić funkcje koordynujące współdziałanie podmiotów polityki społecznej funkcjonujących na terenie Gminy.

GOPS w Domaniewicach dokonywać będzie cyklicznej aktualizacji diagnozy problemów społecznych w mieście w okresie objętym Strategią. Diagnoza ta posłuży do opracowania nowych programów i projektów dotyczących rozwiązywania tych problemów.

WNIOSKI I UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2018-2025 będą realizowane w ramach przyjętych działań w zależności od środków finansowych posiadanych przez samorząd Gminy i pozyskanych z zewnątrz. Dla osiągnięcia celów wyznaczonych w dokumencie konieczne będzie współdziałanie różnych podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej. Istotnym czynnikiem mającym znaczenie w określeniu priorytetowych celów Strategii będą opinie i postulaty środowiska mieszkańców Gminy, którzy przedstawią je w formie zgłaszanych petycji lub podczas terenowych badań pilotażowych.